

Romulus : treurspel.

<https://hdl.handle.net/1874/368918>

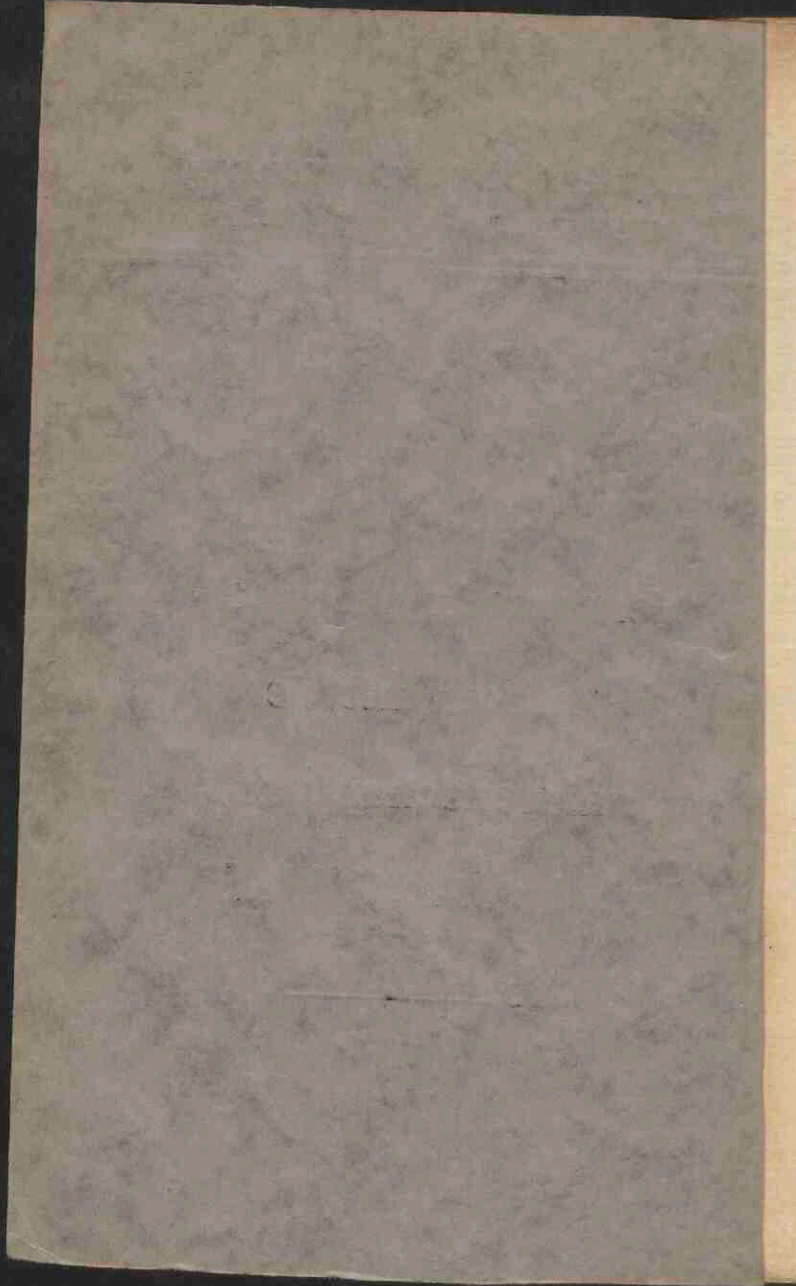
BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

Verzameling tooneel-
stukken uit de
nalatenschap van
Prof. Dr. J. te WINKEL
No. 489

Fluorid

~~756~~

N 889

(J. Palama)

R

489

ROMULUS,

TREURSPEL.

Derde Druk, verbeterd volgens den Tweeden.

TE AMSTELDAM,

By IZAAK DUIM, Boekverkooper op den hoek van
den Voorburgwal en Stillsteeg, 1754. *Met Privilegie.*

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

REVUE

DES

ARTS

ET

DES

SCIENCE

DE

LA

NATURE

ET

DES

BEAUX

ARTS

DE

PARIS

1840

C O P Y E

V A N D E

P R I V I L E G I E .

DE Staten van Holland en Westvriessland doen te weten : also Ons te kennen is gegeven by de Regenten van het Weesen- Oude Mannenhuis der Stad Amsterdam , en in die qualiteyten te samen Eygenaars, mitsgaders Regenten van den Schouwburg aldaar , dat zy Supplianten eenige Jaaren hadden gejoüiffeert van 't Octroy of Privilegie by hen van Ons op den 27. May 1728 geobtineert, waar by Wy aan hun Supplianten goedgunstelyk hadden geacordeert, en geoctroyeert, om, gedurende den tyd van vyftien doen eerst agter een volgende Jaaren, de Werken, die ten dienste van het Toneel reets waren gedrukt, en van tyd tot tyd nog verder in het licht gebracht, en ten Toneele gevoert zouden mogen werden, alleen te mogen drukken, doen drukken, uytgeeven ende verkoopen, en bevonden dat de Jaaren, by 't voorsz. Octroy of Privilegie genoemt, op den 27. May 1743. stonden te expireeren; en dewyle zy Supplianten ten meesten dienste van den Schouburg, waar van hunne respectieve Godshuizen onder andere mede moeten worden gefustenteert, de voorgenoemde Werken, zoo van Treurspellen, Blyspellen, Klugten, als anders, die reets gedrukt, en ten Toneele gevoert waren, of in toekomende gedrukt, en ten Toneele gevoert zoude mogen werden, gaerne alleen, gelyk voorheen, zouden blyven drukken, doen drukken, uitgeven en verkopen, ten einde dezelve Werken, door het nadrukken van andere, haar luyfter, soo in taal, als in spelkonst, niet mogten komen te verliezen: en dewyle sulx haar Supplianten na de expiratie van 't bovengemelte Octroy, niet gepermitteert was, zoo keerden zy Supplianten haar tot Ons, reverentelyk verzoekende, dat Wy aan hun Supplianten in kwaliteyten voorsz. geliefden te verleenen prolongatie van het voorsz. Octroy of Privilegie, om de voorsz. Werken, zoo van Treurspellen, Blyspellen, Klugten, als anders, reets gemaakt, en ten Toneele gevoert, of als nog in het ligt te brengen, en ten Toneele te voeken, den tyd van Vyftien eerstkomende, en agtereenvolgende Jaaren, alleen te mogen drukken, en Verkoopen, of te doen drukken, en verkopen, met verbod aan alle andere op seekere hooge Feene by Ons daar tegens te Statueeren, SOO IS 't, dat Wy, de Saake, ende 't voorsz. verzoek overgemerkt hebbende, ende geneegen weezende ter bede van de Supplianten uyt Onze rechte wetenschap, Souveraine Magt ende Authoriteyt, deselve Supplianten geconsenteert, geacordeert, en geoctroyeert hebben, consenteeren, accordeeren, en octroyeeren hen by dezen, dat Zy, gedurende den tyd van Vyftien

eerst Agtereenvolgende Jaaren, de voorsz. Werken, die ten dienften van het Toneel reets waren gedrukt, en van tyd tot tyd nog verder in het licht gebragt, en ten Toneele gevoert zouden mogen werden, in dier voegen, als zulx by de Supplianten is verzogt, en hier vooren uytgedrukt staat, binnen den voorsz. Onzen Landen alleen zullen mogen Drucken, doen Drucken, uytgeven ende verkopen, verbiedende daaromme alle ende eenen ygelyken dezelve Werken, in 't geheel, ofte ten deele te Drücken, naar te Drukken, te doen Naardrukken, te Verhandelen, of te Verkopen, ofte elders Naargedrukt binnen den selven Onzen Landen te brengen, uyt te geven, of te Verhandelen en Verkopen, op Verbeurte van alle de nagedrukte, ingebragte, verhandelde of verkogte Exemplaren, ende een boete van drie duysend guldens daar en boven te verbeuren, te Appliceeren een derde part voor den Officier, die de Calange doen zal, een derde part voor den Armen der plaatzen daar het Casus voor vallen zal, ende het resteerende derde part voor de Supplianten, ende dit t' elkens zoo meenigmaal, als dezelve zullen werden agterhaalt, alles in dien verstande, dat Wy de Supplianten met dezen onzen Oÿtroye alleen willende gratificeeren tot verhoedinge van hunne schade door het Nadrukken van de voorsz. Werken, daar door in geenigen deele verstaan, den innehouden van dien te autoseieren, ofte te Advouëren, ende veel min dezelve onder onze protectie, ende bescherminge, eenig meerder Credit, aanzien ofte reputatie te geeven, nemaar de Supplianten in cas daar inne iets onbehoorlyks zoude influëren, alle het zelve tot hunne Lasten zullen gehouden weezen te verantwoorden, tot dien eynde wel Expresselyk begerende, dat by aldien zy dezen onzen Oÿtroye voor dezelve Werken zullen willen stellen, daar van geene geëbbrevieerde ofte gecontraheerde mentie zullen moer maken, nemaar gehouden weezen, het zelve Oÿtroy in 't geheel; en zonder eenige ommiffie daar voor te drucken, of te doen drucken, ende dat zy gehouden zullen zyn, een Exemplaar van de voorsz. Werken, op Groot Papier, gebonden en wel geconditioneert te brengen in de Bibliotheek van onze Univerfiteyt te Leyden, binnen den tyd van zes weeken, na dat zy Supplianten dezelve Werken zullen hebben beginnen uyt te geeven, op een boete van zes hondert guldens, na expiratie der voorsz. zes Weeken, by de Supplianten te verbeuren ten behoeve van de Nederduytsche Armen van de plaats alwaar de Supplianten wonen; voorts op peens van met 'er daad versteeken te zyn van het effect van dezer Oÿtroye. Dat ook de Supplianten, schoon by het ingaan van dit Oÿtroye een Exemplaar geleverd hebbende aan de voorsz. Onse Bibliotheek, by zoo verie zy gedurende den tyd van dit Oÿtroye deselve Werken zouden willen herdrukken met eenige Observatiën, Noten, Veranderingen, Correctiën, Vermeerderingen of anders, hoe genaamt, of ook in een ander formaat, gehouden zullen zyn wederom een ander Exemplaar van dezelve Werken, geconditioneert als voren, te brengen in de voorsz. Bibliotheek, binnen deselve tyd, en op de boete en penaliteyt, als voren. Ende ten eynde de Supplianten desen onsen Consente ende Oÿtroye mogen genieten als naar behooren, lasten wy allen ende een ygelyk, die 't aangaan mag, dat zy de Supplianten van den

den inhoud van dezen doen, laten, ende gedogen, rustelyk, vrede-
lyk, ende volkomentlyk geacien ende gebruyken, cesserende
alle belet ter contrarie. Gegeven in den Hage, onder onzen Groo-
ten Zegele hier aan doen hangen op den zesden December,
in 't Jaar onzes Heeren en Zaligmakers duysend zevenhonderd
tweeënveertig.

J. H. V. Waffenaar.

(Onder stond,) ter Ordonnantie van de Staten,

(Was getekent)

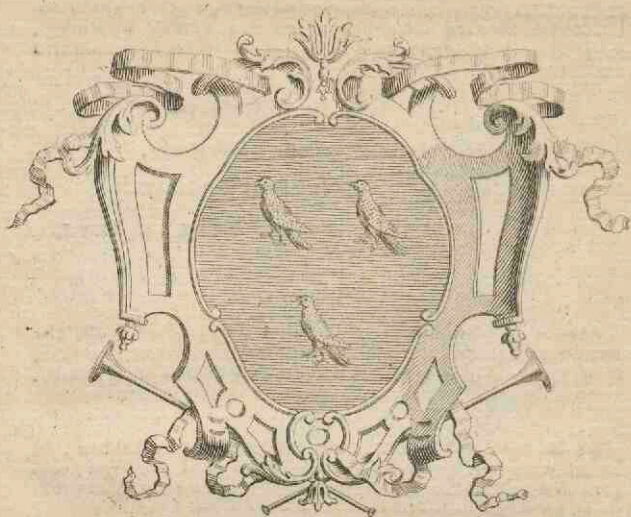
WILLEM BUYS.

(Lager stond,)

Aan de Supplianten zyn, nevens dit O&roy, ter hand gestelt by
Extract Authenticq, haar Ed.Gr.Mog.Resolutien van den 28. Juny,
1715, en 30. April, 1728, ten einde om zig daar na te reguleeren,

De *Regenten* van het *Wees- en Oudemannenhuys* hebben, in
hunne voorschr. qualiteit, het recht van deze *Privilegie*, we-
gens het herdrukken van dit *Treurspel ROMULUS*, (met toe-
stemminge des *Nederduitschen Dichters*, en zonder vermindering
van deszelfs *Privilegierecht* tot den *Quartodruk* onder de *Zin-
spreuk Studio Fovetur Ingenium*,) voor dezen tegenwoordigen
Druk vergunt aan *Izaak Duim*.

In *Amsteldam*, den 4. *January*, 1754.

T O E W T I N G

AAN DEN

WEL-EDELEN HEERE

PHILIPS VANDER GHIESSEN,

HEERE VAN SCHOTERVLIELAND.

De Stichter, Voedsterheer en Koning van zyn' Staat,
Die voor zyn krygsgezag 't verbaasd heelal deed bukken,
En Vrankryks Kunstschool in verwondring weg kon ruk-
Zoekt op ons treurtooneel aan U zyn' toeverlaat. (ken,

♠ Schuts-

o Schutsheer, dien de roem der Kunst ter harte gaat!
't Zal dus, door uwe gunst, myn Melpomeen gelukken
Den lof van Romulus doorluchteheldenstukken (smaad.
Te hoeden voor de blaam van opspraak, schimp en

Ik poogde aan zyn bedryf, door kunst- en zedewetten,
Doch meest door uwen naam, een' luister by te zetten,
Die my ten schild verstrekke in dit myn stout bestaan!

Men zie dus, op 't gejuich van Pindus tempelchoren,
In De la Mottes brein Corneilles geest herboren, (aan!
En spoor' der Dichtren rei ten nut des Schouwburgs

1754.

STUDIO FOVETUR INGENIUM.

PER-

PERSONAADJEN.

ROMULUS, Koning der Romeinen, gehouden voor
eenen Zoon van Mars.

TATIUS, Koning der Sabynen.

HERCILIA, Dochter van Tattus.

PROCLUSUS, een Romeinsch Raadsheer.

MURENA, Opperpriester.

SABINA, Vertrouwde van Hercilia.

TULLUS, een Romeinsch Overste.

ALBINUS, Vertrouweling van Proculus.

TARPEJUS, Hoofdman van Romulus Lyfwachten.

Het TOONEEL is te ROME, in 't Hof
van Romulus.

ROMULUS,

TREURSPEL.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

HERCILIA, SABINA.

Hercilia.
 Hoe! is Hercilia dan alle hoop benomen?
 Slaat gy geloof, Sabine, aan 't geen men zegt in Romen?
 Dat Romulus, alleen met myne hand voldaan,
 In spyt van 't hart, besluit tot zulk een wreed bestaan?
 En dat my, eerder tot Slavin dan Bruid verkoren,
 Voor 't echtaaltaar gesleept, die onëer zy beschoren?

SABINA.

Ja, 'k twyfel nu niet meer dat hy, door overmoed,
 U 't loon ontrukken zal van zyn' getergden gloed.
 Verwonder u veelëer dat hy, zo fier van zeden,
 Zich, reeds een jaar, voor u verneërde door gebeden;
 Dat hy door zyn gezucht, geweent, en minnepyn,
 Veel meer dan gy, hier schein in slaverny te zyn.
 Zyne ingetogen min, gefard door 't vruchtloos wachten,
 Roept eindlyk zyne magt te hulp by zyne klagten.
 Maar durfde ik dringen in 't geheimste van uw hart!
 't Voelt van 't geweld dier trouw een heel geringe smart;
 En reeds dat lot getroost, schynt gy 't bedekt te roemen,
 Hoe zeer gy 't met den mond in 't openbaar meugt doemen.

HERCILIA.

Goôn! Wat durft gy vermoên? Dees Dwingland, die my
 tergt...

A

SABINA

R O M U L U S,

SABINA.

Gy mint hem: 'k merk uw vlam, die gy vergeefs verbergt;
'k Zie door uw' afkeer heen....

HERCILIA.

Vermeele! durft gy denken,
Door twyfling aan myn' haat, myn' eedlen roem te kren-
Verbeeld u de yslykheid der spelen dezer stad, (ken'
Waar op 't ontrouwe Rome ons ook genodigt had,
En hoe 't onze eedle jeugd en maagden, als gebuuren,
Door onze vaders-zelf, verlokte in zyne muuren!
Helaas! hoe roemden wy toen die herbergzaamheid,
Dat blyde onthaal, waar door wy trouwloos zyn misleid?
Die prachtige offerzwier, die trots en gulle weelde,
En 't feest dat eenen schyn van heiligheid verbeeldde;
Wanneer het schitterend staal, in éénen oogenblik,
Dat heilloos feest verkeerde in een tooneel van schrik!
De droeve vader moest, op's krygsknechts woedend blaken,
Zyn lieve dochter door den vreemdeling zien schaken:
Die eerst ons bystand bood, zyn voor ons oog geslagt,
Terwyl der andren vlucht ons liet in Romes magt.
Zie daar hoe Romulus het recht bestond te krenken;
En durft gy mynen haat zo schandlyk noch verdenken?

SABINA.

Ik weet, gy hebt hem eerst gehaat, vergramd van geest;
Myne oogen zyn daar zelf getuigen van geweest.
Gy gaaft hem, om 't verraad, zyn magt geenszins ontziende,
De snodeste namen die zyn stout bedryf verdiende.
Maar sints gy dagelyks de woede van zyn hart
Gevolgd zaagt van ontzag en tedre minnesmart;
Sints hy, wel verr' van u ook door den dwang te winnen,
Die onze dochteren verkeerde in Romeininnen,
U needrig, als Meestres uws Winnaars, heeft ontzien,
En, smeekende om uw hart, zich neerboog voor uw kniën;
Sints hy, opdat ge, ontroerd, hem 't spoor tot hoop zoud
U niet bestormde, dan alleen door zyne tranen; (banen,
Toen...

HER-

T R E U R S P E L.

HERCILIA.

Wel? Zag ik hem toen met andere oogen aan?
 Wat woord heeft ooit den glans myns rangs te kort gedaan?
 Heb ik niet, tot bewys dat ik hem bleef versinaden,
 De zelfde namen steeds gegeven aan zyn daden?

SABINA.

Ja, daaglyks griest gy hem met sinaadheid, maar met-een
 Weerspreekt uw tranenvloed in 't heimlyk uwe reën.
 Terwyl ge uitwendig voor zyn byzyn schynt te schrikken,
 Vind ge in zyn afzyn steeds uw droevigste oogenblikken.
 Hy ziet en hoort van u slechts rouw en bits verwyt,
 Schoon gy my, meer bedaard, zyn deugd met roem belyd;
 En, door zyn zege in 't hart bekoord, trots uwe elende,
 Wel honderdmalen hem voor Mavors Zoon erkende.

HERCILIA.

'k Verwonder me om zyn deugd, maar 'k haat niet min...

SABINA.

Neen, neen,
 Ei spaar voor my, Mevrouw, die ydle omzichtigheên;
 Want alles toont uw liefde aan myne oplettende oogen.
 'k Zag de onrust al te klaar, waar door gy wierd bewogen,
 Toen hy, om zynen Staat te hoeden voor geweld,
 't Latynsche volk besprong in 't bloedig oorlogsveld.
 Met welk een ongeduld, met welk een angstig lyden,
 Vernam uw hart gestaag naar d'uitslag van zyn stryden!
 Gy telde, al bevende, zyns Vyands groote magt.

HERCILIA.

Ach! ondanks all' den roem dien hy van Mars verwacht,
 Hoopte ik dat 's Hemels wraak de eedbrekers zou verrasfen,
 Om in der schaakren bloed onze eersmet af te waschen.

SABINA.

o Neen! dit was geenszins uw zoetste hoop, Mevrouw.
 Gy toonde in 't allerminst geen steurenis, geen' rouw,
 Op dien doorluchten dag die hem deed zegepralen.
 De staatsie, daar men hem zo trots meê in deed halen,
 Die prachtige triomf, was in uw oog, Vorstin,

R O M U L U S,

Geen yslyk schouwtooneel voor uw' misleiden zin.
 't Geluid van 't oorlogstuig, dat zynen lof deed hooren,
 Scheen ook niet hatelyk te klinken in uwe ooren.
 Die stieren, met gebloemde en offergeur, gewyd
 Aan zynen vader Mars, zyn' toevlucht in den stryd;
 Het wapentuig van hen die Rome had verslagen,
 Bebloed, in 's winnaars hand, uit schimplust omgedragen;
 Dat heir, welks overmoed, geprent op 't fier gelaat,
 Om stryd zyn' roem verbreidde, en onze bittere sijnad;
 All' die gevangens die van schaamte en woede brandden,
 En 't aanzicht dekten met de kluisters hunner handen,
 Opdat men niet vernam hoe hard, hoe overwreed,
 De spyt der neerlaag, en die hoon, hun hart doorsneed;
 En eindlyk Romulus, bekranst met lauwerbladen,
 Beschouwende uit zyn koets de vrucht van zyne daden,
 In 't purper, met een' staf in zyne vuist gevat,
 De waereldheerschappy belovende aan zyn stad;
 Dit alles zaagt gy aan, met een bezadigd wezen.
 Uit dat onseilbaar merk is uwe min te lezen;
 En zelfs de vreugde, die gy schept in deze taal,
 Liet u niet toe om my te stuiten in 't verhaal.

HERCILIA.

Met welk een list verschalkt ge, δ Wreede! myn gepeinzen!
 Kon dan myn hart voor u zyn zwakheid niet ontveinzen?
 Godn! welk eene yzing jaagt my die ontdekking aan!
 Heb ik my ook voor 't oog van Romulus verraen?
 Uw scherpiende achterdocht geeft my weêr nieuwe
 krachten.

Laat ons hem met de fierste afkeerigheid verachten;
 Opdat hyzelf ten strengst' nu voor de ontvouwing boet,
 Die myne ontsfelde tong u van myn liefde doet.

SABINA.

Ik acht niet vreemd dat gy aan hem geen hoop dorst geven,
 Zo lang uws Vaders wil zyn' wensch blyft tegenstreven:
 Maar wat mag de oorzaak zyn dat gy hem daaglyks tergt,
 En, onder zulk een' toorn, aan hem uw min verbergt?

HER-

T R E U R S P E L. 5

HERCILIA.

Kunt gy zulks vragen? Goôn! Die smaad van my te scha-
 Verdient die niet dat wy in felle gramschap blaken? (ken,
 Zo ik hem in 't begin moest haten, tot zyn straf;
 Myn glorie perst my noch die zelfde strengheid af.
 'k Moet d'outerlyken schyn ten minsten daar van toonen,
 En daaglyks deze wraak genieten voor dat hoonen.
 Doch zo ik wanklen mogt in myn' gedwongen pligt,
 'k Zou haast veel zwakker... Maar hy treed ons in 't gezicht.

T W E E D E T O O N E E L.

ROMULUS, HERCILIA, PROCULUS, SABI-
 NA; ALBINUS, *in 't verschiet.*

ROMULUS.

Mevrouw, uw Romulus, die bevende u komt groeten,
 Weet dat hy uw verwyt en klagten zal ontmoeten.
 Sints dat ik, dag aan dag, dit gantsche jaar niet win,
 Dan dat ik uwen haat zie groeijen met myn min,
 Behoorde ik dezen gloed, waar voor gy yst, te smooren:
 Maar u is op myn ziel zo wreed een magt beschoren,
 Dat zy, steeds meer ontvonkt, hoe zeer ze in wanhoop
 treurt,
 Den liefdeschicht noch mint, waar door ik word verscheurd.
 Ik wil, noch kan zo veel bekoorlykheden derven.
 Myn min, die niets op u door tranen kon verwerven,
 Wacht ons voor 't outer, om uws ondanks u, Mevrouw,
 De liefde eens Echtgenoots te zweeren door de trouw.
 Mischien wint de Echtgenoot, door zyn standvastig min-
 nen,
 't Geen 's Minnaars taai geduld door uitstel nooit kon win-
 Licht zult gy my in 't end', door myne beê geraakt, (nen;
 Vergeven dat ik my gelukkig heb gemaakt.
 'k Verbeidde alleen de zege, om u daar toe te raden;
 'k Was u een' Vorst verpligt met glorie overladen.

Gy had te veel geleên, zo 'k u, ten huwlyksfchat,
 Een' waggelenden troon door dwang gefchonken had:
 Maar nu myn trouwe min u, van myn staatsfiewagen,
 Een zegeryke hand met blydſchap op komt dragen,
 Mag zulk een' Zoon van Mars thans de eer noch niet ge-
 ſchiên

Dat gy, slechts éénmaal, hem verwaardigt aan te zien?

HERCILIA.

Uw woede maakt dat ik voor Mavors Zoon u achte:
 Maar welk een ware deugd bewyst uw hoog geflachte?
 Uw stoute heerszucht koos zich onderdanen uit,
 Rechtschapien' beulen in al 't geen uw hart befluit:
 Uw leger deed gy voor der slaven vryburg houwen;
 Door ongeftraft geboeft' hebt gy een stad doen bouwen,
 Een woest en roofziek volk, dat wetloos, door geweld,
 In trouweloos verraad zyn eerste voorrecht stelt:
 De dochters onzes volks doet gy met uw barbaren,
 Door wreede tyranny, tot onze ſchande, paren.
 Is zulk een onrecht noch gering in uwen waan?
 Uw stoute woestheid vliegt eens Konings Dochter aan;
 En zonder 't kroonrecht meer in my te willen eeren,
 Komt gy met uwen echt my dreigen, en braveren,
 Betoont zich Romulus, door zulk een' grootſchen ſchyn,
 Een Vorst, een ware Zoon van 't Godendom te zyn?

ROMULUS.

Ja, alles tuigt van 't bloed, my van de Goôn gefchonken,
 Ik deed dit nieuwe Volk in dapperheid ontvonken.
 Dees burgers, zo verächt door u gedoemd ten val,
 Verſchaffen ons alreeds Verwinnaars van 't heëlal: (den;
 Hun ſmet verdween in 't bloed des vyands dien ze ontziel-
 Hun harten, opgebeurd door myn geluk, behielden
 Van hunne zeden niets, dan d'affchrik voor de rust:
 'k Maak hen tot helden, door myn zege en oorlogslust,
 Ik dacht dat myn gebuur, met veel genegenheden,
 Met zulk een dapper volk zou in verbindtnis treden;
 'k Liet daar toe 't voorſtel doen, Prinſes; maar ik ontſing,
 Tot

Tot loon dier eerbied, niets dan bitse weigering.
 Men riep: „ Verlok tot u verachtelyke vrouwen;
 „ Men mag de zulke-alleen aan zulk een Volk betrouwen.
 Maar wat verwyt gy ons? Wy waren eerst gehoond,
 Doch zyn reeds, door de wraak, van deze smaad ver-
 schoond; (achten

En welk een wraak? Waar door we uw dochters waardig
 Ten opbouw der doorluchtste en edelste geslachten;
 En moeders maakten van een Volk, dat, steeds ontzien,
 De grootste Koningen als slaven zal gebiën.

Maar denk, met welk ontzag ik, hoe men zich verwondert,
 Van dat gemeene lot U steeds heb uitgezondert.

*k Zie hoe gelukkig de echt myne onderdanen maakt.

Zy hebben al voorlang de vrucht daar van gesmaakt;

Daar ik, schier hooploos van myn smart te zien genezen,
 Aan myn standvastige liefde u wou verschuldigd wezen.

Gy steegt, als Koningin, in myn paleis ten troon;

Ja 't schein dat Romulus stond onder uw geboën.

Gy weet dat myne min, en tedere verzuchting,

Gene andre voorzorg nam, dan tegen uwe ontvluchting:

*k Weêr stond slechts door gebeën uw' toorn, en myn ver-
 Gelukkig! zo ik u noch van u-zelf verwerf. (derf;

HERCILIA.

Gy moest my niet van my, maar van een' Vorst bekomen;

Door onderwerping eerst myn' Vaders toorn betoomen,

En, om uw schuld te doen vergeten, bovendien

Wat minder tranen, en wat meerder deugds, doen zien.

ROMULUS.

Hoe! heb ik iets verzuimt van 't geen u kon verplichten?

Prinse, 't geen gy gebood hebt gy my zien verrichten.

*k Heb, door Gezanten, korts vorst Tatius geëert,

Die, zonder hen te zien, hen smaadlyk heeft geweert.

Ja, eer hy een' van hen wil ter gehoor gedoogen,

Begeert hy dat ik u weêr stelle in zyn vermogen.

Zou ik, dus onbedacht, my storten in 't gevaar?

Neen, neen; hy hoop' dat niet. Ik zie zyn witte klaar.

Licht zou een andere echt, om zich op my te wreken,
 My van myn laatste hoop welhaast geheel verfteken:
 Licht plukte een ander, dien zulks hier zou zyn ontzeid,
 Aldaar gerust de vrucht dier lichtgeloovigheid;
 En ik, ik zou my-zelf dus tot een' beul verftrekken,
 Door 't schriklyk naberouw dat ik u liet vertrekken!
 Neen, ik verlies u nooit, hoe fel 't uw' Vader smart'.
 Uw lieve hand bekoort my weinig zonder 't hart:
 Maar zulk een goed, hoe 't zy, laat echter aan myn zinnen
 Een vonk van hoop, om eens uw' afkeer te overwinnen.
 Hoe ongelukkig nu myn liefde werd' gehoond,
 'k Zal mooglyk die welhaast naar waarde zien beloond.

HERCILIA.

Wel; zo ik tot zo verre uw liefde heb te vreezen,
 Dan zyt gy Dwingeland, daar ik Slavin moet wezen.

Tegen Sabina.

Kom; volg my: ik bezwyk voor myn rampzaligheên;
 Ik heb, door dit verwyt, veel meer dan hy geleên.

DERDE TOONEEL.

ROMULUS, PROCULUS; ALBINUS, *in 't
 verschiet.*

ROMULUS, (ken,
 Ga, volg, myn Halsvrind, om haar grimmigheid te bre-
 Die, doof voor myn gebeên, steeds meerder schynt te ontste-
 Gy zyt het die voor my, tot hier-toe, met beleid, (ken.
 Vergeefs haar hebt genoopt tot mededoogendheid:
 Myn Proculus! ach! wil, in hoop van ze uit te werken,
 Noch dezen dag uw reên met nieuwe krachten sterken;
 Verdubbel uwe vlyt om my ten dienst te staan;
 Ga, sineek, beweeg haar hart: myn leven hangt 'er aan.

PROCULUS.

Poog, zonder u tot myn onnut beleid te keeren,
 Op zulk een slaafsche liefde, O Vorst! te triomferen.

'k Zou,

'k Zou, dunkt my, u verraên, zo ik u anders ried.
 Zy stelt haar' roem in u te haten, als gy ziet.
 Zult gy met deze Maagd een' heillooz' echt volbrengen,
 Waar door gy liefde en wraak zult onder-één vermengen?
 Daar zy, vol rouw gesleept voor 't outer, dezen dag
 Uw trouw zal lyden als een' doodelyken slag?
 Voegt dit een' Opperheer naar wien 't heelâl moet hooren?
 Schenkt ge aan de liefde een hart gantsch tot den kryg ge-
 boren?

Hoe! wilt gy dat zo laf een neiging 't grootsch besluit
 Der gunstige Oppergoôn in zyn vervulling stuit? (ken,
 Volbreng, myn Vorst, volbreng all' de eedle wonderwer-
 Waar in zy uwen moed door hunne Oraaklen sterken.

Ga, zie de Koningen voor uwe kniën verneêrd,
 Van welker dochtren gy om stryd zult zyn begeerd.
 't Voegt Romulus, wil hy zyn glorie niet verliezen,
 Tot zulk een' prys-alleen, een Bruid zich uit te kiezen.

ROMULUS.

Wat wilt ge? Ik voel te wel dat zo veel liefde een hart,
 Als 't myne, veel te laag vernedert in zyn finart.
 Maar nu 'k niet leven kan, dan door myn Zielsbeminde,
 Wil 't lot dat ik aan haar op 't spoedigst my verbind.
 Welân; noch dezen dag moet gy haar overreên.
 'k Verwacht haar wedermin van uwe vlyt-alleen.
 Wy hebben reeds een proef dat die Sabynsche maagden,
 Die over ons in 't eerst zo droevig zich beklaagden;
 Sints haar een heilige echt veréénde aan 't Roomsche bloed,
 Ons wit behartigen door haren minnegloed,
 En, zonder naar geslacht of Vaderland te vragen,
 Voor hare schaakren-zelf het leven zouden wagen.
 Door zulk een groot geluk word myne hoop geseeld.
 Zy wacht totdat haar pligt die weêrmin haar beveelt.
 Ik ga voor 't outer my verzeekren van dien zegen.
 Berei haar tot myn trouw; niets houdeuw' yver tegen!

VIERDE TOONEEL.

PROCLUS, ALBINUS.

JA, vlei u met die hoop: die hatelyke trouw
Zal nimmer zyn volbragt, zo lang ik 't licht aanschouw.

ALBINUS. (ven,

Wat zegt gy? Hoe!... Wil myn verwondring my verge-
Myn Heer! Zyt gy het die den Vorst durft tegenstreven?
Gy, dien ik op zyn' wenk zag vliegen? Gy, zyn Raad,
Zyn waardste Boezemvriend op wien hy zich verlaat?

PROCLUS.

Ken my te recht; laat geen verwondring u beroeren.
Hoe verr' zich Romulus liet door de min vervoeren;
Met welk een brandend hart hy ook haar trouw begeer';
Ik min Hercilia noch duizendmalen meer.

ALBINUS.

Hoe! Gy? Myn afzyn deed u myne hulp vergeten?...

PROCLUS.

Neen, waarde Albinus, 'k heb te veel u dank te weten.
'k Was ongeduldig om met u my te beraên,
In 't geen ik voor myn min en heerszucht wil bestaan.
Zo ik ondankbaar word, het is door dwang en smarte.
De vrindschap mist haar kracht, daar liefde heerscht in 't
harte.

Maar ik ben de oorzaak niet: neen; de onvoorzichtigheid
Van Romulus heeft zelf my in dien strik geleid.

Hy, die my drong die Schoone al zyne min te ontvouwen,
Deed my haar, tot myn' ramp, wel honderdmaal aanschou-
Dus wierd myn ziel geraakt door all' die tederheên, (wen.
Die 'k vruchteloos haar in wou boezmen door myn reên;
Terwyl ik voor hem smeekte, ontvonkte ik-zelf myn
zinnen; (nen.

En toen ik 't wierd gewaar, was 't kwaad niet te overwin-

Die

Die liefde dwong myn hart haar noodwet te ondergaan.
 'k Zag Romulus alleen voor Medeminnaar aan;
 En sints dat oogenblik scheen my zyn ryksvermogen,
 Zyn' roem, ja al zyn deugd, zelfs hatelyk in de oogen.
 Myn hart, bevreesd voor hunn' bekoorelyken schyn,
 Misgunde hem dat hy bemind zou kunnen zyn.
 Ik overlei zyn' val, en stookte in de eerste Raden
 Bedektlyk de achterdocht en wantrouw op zyn daden;
 Ik toetste, en scherpte steeds, met loosheid en beleid,
 All' onzer helden zucht voor de onafhanklykheid.
 'k Wist hen een' indruk van zyn dwinglandy te geven;
 'k Erinnerde aan hun wrok zyn' Broeders bloedig sneven,
 By d'opbouw onzer stad, die, dus ten val geneigd,
 't Begin zag van 't geweld, dat reeds hen allen dreigt.
 Zy, met zo fel een' haat als ik, op hem ontsteken,
 Verlangen naar het uur om zich te mogen wreken.
 'k Weet dat de gunst des volks, na dien gewissen slag,
 Geen' anderen dan my zal dulden in 't gezag.
 Dus zal ik, door zyn dood, my teffens en volkomen
 Verzeekren van die Schoone, en van 't gebied van Romem.

ALBINUS.

Indien 't geluk uw list...

PROCLUS.

'k Heb noch al meer bestaan:

Ik lok vorst Tadius bedekt op Romem aan.
 De slaverny, waar in zyn Dochter hier moet leven,
 Heeft hem, van overlang, tot wraakzucht aangedreven.
 Ik weet dat hy, in stilte, in vollen aantogt is,
 Begunstigd van 't geheim, en van de duisternis.
 Ik wacht hem aan één poort, reeds voor zyn benden open,
 Opdat hy dus gewis moge op de zege hopen,
 En ik zyn Dochter, des verkloekten Schakers magt
 Ontruikt, ten zeekren loon van mynen dienst verwacht'!

ALBINUS.

Maar zo, noch dezen dag, de Vorst met haar mogt paren,
 En, ondanks alle uw zorg...

PRO-

PROCLUS.

'k Heb tegen die gevaren,
 Myn Vriend, by tyds voorzien. De Priester sterkt myn zyn;
 Murena, 't opperhoofd der offerwigchlary,
 Zal, zo de Vorst dien echt hardnekkig noch durft wagen,
 Met aller Goden vloek, en hem, en 't volk, verflagen.
 En eer hy my die Schoone ontrukke, voor de nacht,
 Zal hy vergaan, al moest ik met hem zyn geslagt.
 Maar Tullus komt.

VYFDE TOONEEL.

PROCLUS, TULLUS, ALBINUS.

TULLUS.

Myn Heer! gantsch Rome is overrompeld.
 De Ontrouwe is niet bekend, die in dien ramp ons dompelt.
 Kom, zie hoe Tadius, die 't veld van Mars vermant,
 Zyn velditandaarden op de muuren heeft geplant.
 Hy streeft door ééne poort, geöpend aan zyn benden,
 En valt dus onverhoeds ons-allen in de lenden:
 Terwyl men overal ons krygsvolk rukt by één,
 Weérstaat hem Romulus, bykans geheel-alleen.
 Kom, ondersteun dien Held in dit afgryfslyk woeden,
 Wyl elk zich, op uw spoor, tot zyne hulp zal spoeden.

PROCLUS.

Men spille geenen tyd om trouw hem by te staan.

Ter zyde.

Moet ik, tot myn geluk, ó Goôn! hem zien vergaan!

Einde des Eersten Bedryfs.

TWEË-

T W E E D E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

HERCILIA, SABINA.

Goôn! welk een wreed geval! Rampzaligste aller men-
 Elendige Prinses! wat durft, wat kunt gy wenschen?
 Myn Vader is in Rome! Ach! duld gy, Goôn! dat hy
 Zo heftig en verwoed met mynen Minnaar stry'?
 Dit dubbele gevaar doet my voor beiden beven:
 'k Moet vreezen dat of de een, of de andere zal sneeven.
 Zy treffen in hun woede elkaer voorzeker aan.
 Waarom vermag ik niet uit dit paleis te gaan?
 Waarom vermag ik niet, om dus myn' ramp te ontvlieden,
 Myn' boezem aan hun staal ten offer aan te bieden?
 Hen, om hun zucht tot my, te scheiden, t'onzer eer'?
 Of zelf te sneuvelen door beider moordgeweer?
 Helaas! waar keer ik my? Wat wederhoud myn treden?
 Ik sterf elk oogenblik, door deze onzekerheden. (rucht,
 Goôn! Komt hier niemand? Ach! my dunkt, op 't minst ge-
 Dat ik den bode zie van 't leed waar voor ik ducht.
 Ach! welk een voorgevoel mag my het hart doorbooren?
 Myn oor verbeeld zich reeds myn wreed verlies te hooren.

SABINA. (vrouw,

Voor welk een' ramp deez' dag uw geest verschrikk', Me-
 Hoe voegt nochtans aan u zo doodelyk een rouw?
 Ik ken u langer niet, in zulk een maatloos treuren.

HERCILIA.

Dunkt u dit vreemd, daar ik myn liefde u deed bespeuren?

SABINA.

Heeft die rampzaalge liefde uw hart zo zeer verdrukt,
 Dat ze uwen heldenmoed u t'eenemaal ontrukkt?
 Blusch, blusch grootmoedig 't vuur, waar door ge uw' roem
 zoud missen;

Laat

Laat nu 't gericht der Goôn hier uwe zaak beslissen;
En duld der schaakren straf, indien 't hun wil besloot.

HERCILIA.

Hoe! gy voorspelt my dan myns Minnaars droeven dood!
Gy wilt, zyn schuld my doende anschouwen, my bereien
Om, zonder ongeneugt', hem das te zien verscheijen.
't Schynt dat gy 's Hemels wraak hem toewensch, door die
Sabine, acht gy hem noch zo strafbaar als voorheen? (reên.
'k Beken, dat zulk een wensch my lang, als u, verblindde;
'k Heb hem niet recht gekent, dan sints ik hem beminde;
't Belang, dat ik reeds nam in die bespiegeling,
Scherpt my maar al te veel tot zyn verdediging.
'k Vind dat een Krygsheld, zo grootmoedig als rechtvaardig,
Uitnood wel schuldig wierd, maar echter niet strafwaardig;
En dat hy, als de Goôn, tot strengheid nooit besloot,
Dan om een grooter heil, 't geen uit dat onheil sproot.
Hou op met 's Hemels wraak dan tegen hem te nopen.

Maar sterft hy niet, wat heeft myn Vader dan te hopen?
Vergeef 't my, Tatius! ik yze, dat myn geest
Meer voor een' ander', dan voor u, zou zyn bevreesd.
'k Word door natuur, zo sterk als door de min, gedreven;
'k Beef teffens voor des eens, en voor des anders leven;
En zonder in te zien wiens dood my dierst zal staan,
Zal my die wreede slag van wanhoop doen vergaan.

SABINA.

ô Goôn!... Is uwe min tot zulk een' top gekomen?
Ik meende dat ik reeds had al haar kracht vernomen,
Maar zag haar noch niet half, eer gy haar dus verried.

HERCILIA.

Ach! ik die haar gevoele, ik kende zelf haar niet.
Men moet zyn' Minnaar zien in doodsgevaar geraken,
Eerdad men weten kan hoe ons zyn min doet blaken.
Ja, alles meld my nu den dood van Romulus.
En schoon hy zich al hoed voor koning Tatius,
Ziet ge ook niet dat alom verraders hem omringen?
Eén booswicht kan hem 't staal licht in den boezem wrin-
gen.

Zy

Zy dienden Tatiüs. Ik dank de Goôn, dat hy
 My heden poogt te ontfiaan van deze flaverny: (danen
 Maar 't finart my eindloos meer, dat trouwlooze onder-
 Myn' Vader dus den weg tot binnen Rome banen.
 'k Vrees dat men naar het bloed van mynen Minnaar dorst:
 Licht stoot een Roomsche hand den dolk hem in de borst.
 'k Zie voor zyn moorders aan, en vrees van alle zyden,
 Zo wel die hy befchermt, als die hy gaat bestryden;
 Terwyl, zelfs in 't gevecht, 't verraad zyn leven zoekt.
 En wat vermag de moed, door laffen moord verkleoet?

SABINA.

Waarom verfterkt gyzelve uw vrees met nieuwe krach-
 En pynigt dus uw' geest door akele gedachten? (ten,

HERCILIA.

Gy ziet met wat geweld reeds die rampzaalge min,
 Tot hier-toe noch betoomd, nu heerscht in uw Vorstin;
 Een min met eenen schyn van gramschap overtogen,
 Ja die ik dwong, om zelfs te veinzen voor uwe oogen.
 Wyl gy my dat geheim ontwongt, door listigheên,
 Zo duld ten minsten ook myn klagten en geweên.
 Het is voor de eerstemaal, Sabine, dat myn tranen
 Zich, onbedwongen, nu een' vryën doortogt banen.
 Maar vrees niet dat ik iets, myn' roem onwaard, verricht'.
 'k Weet wat eens Konings Telg is aan haar' rang verpligt.
 Gy, gy-alleen, ontdekte in my een Minnaresse;
 'k Ben voor alle andren noch een fiere Ryksprinsesse;
 En welk een heilloos lot my 't Godendom beschikk',
 Ik kan 't braveren, wyl ik voor geen sterven schrik.

SABINA.

Ik hoor gerucht.

HERCILIA.

Goôn! 't is myn Vader!

TWEEDE TOONEEL.

TATIUS, HERCILIA, SABINA, TARPEJUS,
Lyfwachten.

HERCILIA.

Kan het wezen

Dat Rome in u, myn Heer, moet zynen Meester vreezen?

TATIUS.

Neen, 't noodlot handelt my met straffer zielsverdriet.
't Is een Verwonnen', geen Verwinnaar, dien gy ziet.
Moet ik in zulk een' staat myn Dochter weêr ontmoeten!
Mag ik myn' lust in hare omhelzingen niet boeten,
Dan om in boeijen, die ik breken wou, te gaan!
Moet ge in dat heilzaam wit, ô Goôn! my wederstaan!
Helaas! moet ik, ten loon van myn kloekmoedig stryden,
By myn belediging, noch zulk een schande lyden?

HERCILIA.

ô Goden! stort gy ons in 't uiterste ongeluk?

TATIUS.

Myn Dochter, wees getroost; braveer dien zwaren druk:
Want ondanks al't geweld der rampen, die ze ons brouwden,

Verliezen wy noch niets, wyl we onze deugd behouden.
Van 't heillooze uur af aan, dat ik, met smert en smaad,
Uw slaverny verstonde, en 't eere loos verraad,
Zwoer ik den val van Rome; en, om dien uit te werken,
Dacht ik de middlen uit, om my daar toe te sterken:
'k Heb lang bedektlyk my tot onze wraak bereid;
'k Bestierde mynen toorn met veel omzichtigheid;
'k Verwachtte alleen den stond, dien ik zou gunstig vinden,
Om my in Romes wal den aanslag te onderwinden;
'k Bestond dien: doch ik zag dat de uitslag my verried:
Maar evenwel myn pligt bestond in d'uitslag niet. (men,
Hoe groot een smaad ons drukt', laat ons de Goôn bescha-
Die dit meinêedig volk in hun bescherming namen.

HER-

HERCILIA.

Myn ziel, gantsch onbereid tot zulk een' wreedden slag;
 Vind nergens heul, dan in haar tranen en geklag.
 't Scheen dat ge uit alles u de zege mogt beloven.
 Wat voor een wonder kon u van dien roem berooven?

TATIUS.

Geen roemryke aanslag wierd met meer omzichtigheên
 En voorzorg toebereid. Ik rukte een heir by-één,
 't Welk ik bedekt, allengs, en uit verscheiden' streken,
 Verspreidde in boschen daar geen daglicht door kon breken;
 't Groeide in getal en moed, in ieder duistren oord; (voort:
 Het trok, des nachts, door d'een' en d'andren omweg
 'k Deed myn verdeelde magt niet eerder saam veréénen,
 Dan toen wy onverhoeds voor deze stad verschenen.
 'k Zag, op myne eerste leuze, een poort in ons bedwang.
 Dit scheen de dag te zyn van Romes ondergang;
 En zo de dapperheid geen wondren had bedreven,
 Gy had me, in zegepraal, naar dit paleis zien streven:
 Maar Romulus schoot toe, gewekt door 't kryggeweld;
 En eer in woede ontvonkt, dan door 't gevaar ontsteld,
 Bemagtigt hy de brug: hy weet geenszins van zwichten,
 En stuit op zynen schild een hagelbui van schichten.
 Myn krygsliên waanden zelfs te zien, dat één der Goên,
 Ja dat zelfs Mavors streed naast zynen dappren Zoon.
 Men zag den sterksten held door zynen arm verpletten;
 Al wat hy trof bezweek; niets kon zyn hart ontzetten.
 Dus kon hy lang, alleen, den Roomschen Staat behoên,
 En gaf den zynen tyd zich tot zyn hulp te spoên;
 Dus bood hy, toen hy pas hunne aankomst kon bespeuren,
 Ons niet slechts wederstand, maar poogde ook 't heir te
 scheuren:

Hy geeft de mynen schrik; ik zet hen stouthed by:
 Ik zoek alleen naar hem; hy zoekt alleen naar my:
 Wy weten, dwars door all' de strydbaarste oorlogsvanen,
 De een voor den anderen, een bloedig spoor te banen.
 Ik tref hem aan, maar val, door 't breken van myn kling,

In Romulus geweld, als zyn Verwonneling.

„Sabynen, (roept hy uit:) houd op van tegenstreven,

„En matigt uwe woede, of 't kost uw' Koning 't leven.

„En gy, Romcinen, spaart vry alle onnut gevecht:

„Hy is in myne hand; 'k zal schikken van myn recht.

Hy spreekt; de stryd houd op; en zonder langer beiden,

Doet hy my door zyn Wacht in deze zaal geleiden.

Het lot stelt ons te leur: 't is onze pligt voortaan

De slagen van 't geval standvastig door te staan.

Laat ons dus, in 't gezicht van hem die u dorst schaken,

Door deugd, de rampspoed zelf, voor ons doorluchtig ma-

HERCILIA.

(ken.

Die bundelbylen doen zyn komst verstaan.

TATIUS.

Wat hoon!

Hoe yslyk is my 't zien myns Overwinnaars! Goôn!

DERDE TOONEEL.

ROMULUS, TATIUS, HERCILIA, SABINA,
TARPEJUS. *Lyfwachten.*

ROMULUS.

Ik zal myn zege niet misbruiken op een' Koning.

Ik wacht haar' roem van u, door eedler pligbetooning;

En kom, schoon 't lot gebied dat ge, als gevangen, zwicht,

Min als Verwinnaar, dan als Zoon, voor uw gezicht.

Ik verg u niet, ô Vorst! de ontrouwen my te ontdekken,

Die u, tot ons verderf, in Rome deden trekken:

't Hangt enkel van u af, dat, uit dit snood verraad,

Het heil geboren werd' van d'een' en d'andren Staat;

En dat dees groote dag, naar 't wit van myn verlangen,

Een eeuwig vreeverbond ons-beiden aan zie vangen.

Om deze vrucht, door my te lang hier afgewacht,

Waar na 'k vergeefs by u, door myn Gezanten, tracht;

Om dees Bekoorlykheid ziet gy my, onbezweken,

Schoon

Schoon ik Verwinnaar ben, u edelmoedig smeeken.
 'k Was voor myn Zielvoogdes hier, sedert ruim een jaar
 Van haar verblyf, in plaats van straf Geweldenaar,
 Een needrig Minnaar, die, schoon hy haar niet wil derven,
 Zich evenwel onthoud van 't geen hy moest verwerven;
 En die, al zyn geluk verwachtende uit haar' mond,
 Voor hare schoonheid meer, dan voor haar' rang, bestond.
 Maar ondanks al myn zorg, zie ik my feller hoonen,
 En steeds myn teedre min met straffen haat beloonen:
 Een onvermurwbre trots, vermaaktheid, en verwyf,
 Zyn, tot op dezen dag, de vruchten myner vlyt. (ken.
 Spreek slechts één woord; dat zal my straks behaaglyk ma-
 Myn schuld is uitgewischt, zo ik uw hart kan raken.
 'k Vertrouw zulks van haar' pligt: uw gunst zal me, in
 myn smart,
 Door 't schenken van haar hand, beschenken met haar hart.

TATIUS.

Die ydle eerbiedigheên mogt gy veel liever sparen.
 Wat vraagt gy ons, die gy zo angstig doet bewaren?
 Indien gy 't recht der zege u toefchryft, om wat reên
 Met uw Gevangens dan geraadpleegd? hen gebeên?
 Die onderwerpen, waar door ge ons wilt verbinden,
 Doen echter uw geweld ons duidlyk ondervinden.
 Ge onthoud my myne Telg, schoon gy om haar my smeekt.
 Wat uitspraak kan ik doen, daar my 't gezag ontbreekt?
 Is Romulus oprecht in zyne pligtbetooning,
 Hy laat' my 't voorrecht dan van Vader, en van Koning;
 Opdat ik van haar schikk', zo als ik 't oorbaar acht',
 En haar u toe kan staan, of weigren, door myn magt.
 Schenk aan myn volk ons weêr; dan zou ik lichtlyk kun-
 In myne legerplaats, aan u gehoor vergunnen: (nen,
 Daar zal ik zien, of ik u, voor 't gefchonden recht,
 Genaê moet schenken, door het toestaan van uw' echt.

ROMULUS.

Welâan, zo 'k door myn min, die 'k hier in wil gelooven,
 Van 't voorrecht myner zege aldus my laat berooven;

Zweer my dan, dat uw gunst my, na dit klaar bewys
Van edelmoedigheid, zal loonen met dien prys.

TATIUS.

(gen,
Neen, 'k zweer u niets. Denk niet, met my daar toe te dwin-
De minste voorwaarde ooit, door vrees, my op te dringen.
Gy wilt my, door dien dwang, een zaak doen ondergaan,
Die ik u nimmer, dan als Koning, toe kan staan:
En, door op zulk een wyz' myn vryheid te gedoogen,
Schenkt, en ontnemt gy my, met ééne aem, 't vermogen.
Maar, zo 'k met eeden my verbind naar uwen lust,
Gy, die hen schenden kunt, zyt gy daar op gerust?

ROMULUS.

(ven.
Ach! 'k zie te klaar, myn Heer, wat hoop uw reën my ge-
Dit smadelyk verwyf van 't kwaad, uit nood bedreven,
Die stuursche afkeurigheid, toont my maar al te wis
Dat Romulus u steeds een haatlyk voorwerp is.
Vlei u dan langer niet, dat ik, naar uw behagen,
Myn Schoone rockloos zal in uwe handen wagen;
En dat ik, door 't gevaar der fierste weigring, dus
My licht zou zien geperst ter wrake op Tatius.
Want niet de vrees, van my die wraak te zien benomen,
Maar zuivre liefde, noopt me uwe onêr vóór te komen.
Gyzelf hebt reeds gezien hoe 't noodlot, in 't gevecht,
De zege onfscheidbaar heeft aan myne kling gehecht.
De orakeltaal der Goôn, die 'k duizendmaal kon merken,
Myn hart, dat my daar in noch meerder kan versterken,
Ja alles zegt my klaar dat niets my kan weêrstaan:
't Hangt van myn keur maar af wie 'k wil in ketens slaan:
Wy zyn tot de oppermagt van 't gantsch heelal verkoren;
Een eeuwige triomf is Rome alóm beschoren;
't Geen dus met all' de Goôn in bondgenoodschap leeft,
En all' de Koningen tot Onderdanen heeft.

TATIUS.

Hou op. Waar toe toch dient die opgeblazen' rede?
Wy hebben onze Goôn, en onze oraklen mede.
Hun gunst heeft ons beloofd al 't geen u is voorzegd;
't Ge-

't Gebied, daar gy naar streeft, is ons ook toegelegd;
 En zo wy hun belofte in alles zien voltrekken,
 Dan zal myn ryksstaf tot aan 's waerelds einden strekken.
 Denk dat ons lot het uw' noch overtreffen kan:
 Ja, in de ketens zelfs verzeker ik me 'er van.

ROMULUS.

Maar 't onderscheid, dat wy reeds in ons lot beschouwen,
 Duld niet dat we even vast daar beiden op betrouwen.
 Doch waarom zo veel reën vergeefs gespild, myn Heer?
 Hier is maar één belang tot voorstand van myne eer.
 Gy ziet hoe dierbaar ik uw Dochter houde in waarde;
 Gelukkig, zo ik noch haar van uw hand aanvaarde!
 Myn eerbied koos u-zelf tot Rechter in myn pleit:
 Maar 'k moet, by mangel van uwe edelmoedigheid,
 My dienen van myn recht: uw weigring dwingt myn zinnen,

Om, door myn magt, den prys van zo veel mins te winnen.
 Haar echt zy myn triomf, tot heeling van myn pyn:
 Uwe oogen zullen zelfs daar van getuigen zyn.

TATIUS.

Tot zulk een schouwspel word ik vruchteloos verwezen:
 Wyl zy kan sterven, heb ik daar voor niet te vreezen.

ROMULUS.

Wyl zy kan sterven! Doemt ge ons tot dat oogenblik?
 Hoe kan een Vader daar aan denken, zonder schrik?

TATIUS.

't Is ook niet zonder schrik, dat ik daar aan kan denken;
 Maar dit is al de troost, dien zy zichzelf kan schenken.
 Zy kent haar' rang te wel, en 't bloed waar-uit zy sproot.
 De hoon, dien gy haar doet, is 't vonnis van haar' dood.

HERCILIA.

Ja, Vader! denk geenszins dat ik 't, uit lafheid, schuwe.
 Die snoode dwang ontroert myn hart, zo wel als 't uwe.

ROMULUS.

Ha! Wreedden! ach! bedaart: gy moord my door uw reën.
 Gy wilt eer sterven, dan met my in 't huwlyk treën!

Helaas! moet zo veel liefde in zo veel rouw verkwynen?
 Zal ik steeds voor uw oog een haatlyk Monster schynen?
 Een echt, waar door ik u versier met myne kroon,
 Is die de snodeste straf? is die de grootste hoon?

Tegen Tatius.

Gy zyt het, die haar my noch wreeder doet verachten.
 Uw trotsse weigring scherpt haar' haat met nieuwe krachten;
 Zy was noch tot zo groot een strafheid nooit geneigd,
 En had, tot noch toe, my niet met haar' dood gedreigt;
 Haar afkeer, daar ik geene ontmenschtheid in vermoedde,
 Hebt gy, eerst op dit uur, verändert in die woede.
 Ach! uw Verwinnaar buigt zich willig voor u neêr.
 In aller Goden naam! verzagt haar hart, myn Heer.
 Poog dus een' Minnaar niet tot wanhoop aan te dryven,
 Die van zyn ongeduld geen' meester meer zou blyven.
 Die al te strenge deugd werkt niets dan wreedheid uit.
 Neem toch in deze nood een beter raadsbesluit.
 Wilt gy, daar gy ons kunt ten top van heil verheffen,
 De bron van 't hartzeer zyn dat ons all' t'saam' zal treffen?
 Vaar wel; denk dat wy alle, als ik hier weêr verschyn,
 Door u gelukkig, of rampzalig zullen zyn.

VIERDE TOONEEL.

TATIUS, HERCILIA, SABINA, TARPEJUS.

Lyfwachten.

TATIUS.

Heb niet dan bevende my op uw' moed verlaten,
 Myn Dochter! Ons, die niet voor 't juk der onderzaten,
 Maar voor een' rykstroon zyn geboren, voegt, in nood,
 Een vorstlyk leven, of een vorstelyke dood.
 Ja, schoon ik al zyn woede en wreedheid moest bezuuren,
 En de allergrootste sinned van zyn' triomf verduuren;
 Al die barbaarsche praal drukt nooit myn fierheid neêr.
 Myn hart kan lyden, maar niet buigen.

TAR-

TARPEJUS.

Neen, myn Heer;
Hoe naauw gy fchynt geboeid, gy vind noch mededoogen;
De Hemel laat uw lot alsnoch in uw vermogen.

TATIUS.

Wat zegt gy?

TARPEJUS.

Al dees Wacht, op myn bevel bereid,
Zal vliegen op den wenk van uwe Majesteit.
Deze onvoorziene hulp geve u geen vreemd verdenken:
Gy merkt genoeg wiens hand u deze hulp doet schenken;
Gy ziet van zynen dienst, en d'onzen, blyk op blyk.
Beveilig dan uw' roem en leven te gelyk;
Keer naar uw legermagt, om u te konnen wreken, (ken.
En, door uw wederkomst, elks vreugde en moed te ontste-
Maar uwe Dochter volge, ô Vorst! u derwaarts niet.
Zy word alom te naauw door de achterdocht bespied:
Doch zy heeft voor hare eer, noch voor gevaar, te vreezen;
Des Vorsten min zal hier haar trouwste lyfwacht wezen.
Maar zo zyn ongeduld voor haar 't ontzag verbant,
Dan zal zy zyn beschermd door meer dan ééne hand.

TATIUS.

Vaar wel, myn Dochter.

Tegen de Lyfwachten.

Komt.

TARPEJUS.

*k Durf meer te kennen geven:
De dwingland Romulus, die u, Mevrouw, doet beven,
Loopt reeds in zynen dood.

HERCILIA, *tegen Sabina.*

Hoe! Zou hy sterven? Ach!
Goôn! stort my wysheid in, tot weering van dien slag!

Einde des Tweeden Bedryfs.

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

ROMULUS, PROCULUS.

N ROMULUS, *een' brief in de hand houdende.*
 Een, verr' van aan de vlucht des Konings my te stoo-
 Heb ik veelëer verboôn hem weder na te sporen. (ren,
 Hy keer' naar Cures vry, en late Rome in rust;
 Zyn byzyn mogt myn smart verzwaren, naar zyn' lust:
 Hy zal, door ryp beraad in 't geen hy dient te kiezen,
 Mischien wel haast de hoop van zyne wraak verliezen;
 En, door 't herdenken aan 't onthaal dat ik hem bood,
 Zyn' vruchtelloozen toorn doen zwichten voor de nood.
 Maar zo ik u, myn Vriend, myn hart recht uit mag spreken,
 Het stout verraad doet my in grimmigheid ontsteken.
 Deze onbekende brief, my stil ter hand gesteld,
 Heeft ons het vloekverbond myns volks te klaar gemeld.
 Gy laast hier-uit hoe reeds een dolk is opgeheven,
 Die my, op 't onvoorzienst, op 't wreedste wil doen sneven.
 Kan 't zyn dat Rome, om 't welke ik zo veel eers bevecht,
 Door snoode ondankbaarheid zyn hart my noch ontzegt?
 En wil 't, daar ik 't alôm heb leeren zegepralen,
 Door zulk een' laffen moord die zege my betalen?

PROCULUS.

Zo Rome in zynen schoot trouwlooze telgen voed,
 Der trouwen yver breekt, ô Vorst! hunn' overmoed;
 Daar zyn 'er, die, als ik, u, als hunn' Vader, eeren,
 En met hun lyfsgevaar uw onheil zullen keeren.
 Indien gy t'allen tyde op Proculus betrouwt,
 En ge u, door gunst op gunst, van hem verzekerd houd,
 Ontfang dan van myn hand die helden, door wier blikken
 Gy 't heilloos bastaardzaad, als bloodaarts, zult verschrik-
 ken:

Neem

Neem hen ten lyfwacht aan, om die ontiaarden dus.....

ROMULUS.

'k Ben dankbaar voor uw zorg: maar neen, myn Proculus,
Ik moet de woede van hun vloekverbond trotseren.

'k Wil, door myn' arm-alleen, my tegen hen verweeren.
De hand, die onvertsaagd zich de eerste vaardig maakt,
Zal sidderen van schrik, als zy myn borst genaakt. (ren,
'k Zou, met een' oogwenk, haast des moorders toeleg stoo-
En, met zyn eigen staal, zyn eerloos hart doorbooren.

PROCLUS.

Die onverschrokken moed, dat hemelsche gelaat,
Zou u niet veiligen voor 't onbeschroomd verraad.
Gy ziet u wel van Rome, als Stichter, aangebeden;
Gy hebt 's Volks woesten aart beschaaft, door heldenzeden;
Maar denk dat gy 't, eer 't door uw zege wierd befaamd,
Uit edelmoedigen en boozen hebt verzaamt: (gen;
Hun stoutheid blaakte in woede, en liet zich pas bedwin-
De rust zet hen weêr aan om uit den band te springen;
De uitbreiding des gebieds is hunne nutste wet;
Deze is het die alleen hunne euveldaên belet.
Verban de ledigheid en liefde uit uwe zinnen,
En doe hen volk op volk, en ryk op ryk, verwinnen.
Zie dus, wel verr' dat Rome ooit trachte naar uw' dood,
U, by uw leven zelfs, bewierrookt en vergood.

ROMULUS.

Hoe! zal dan myne min uwe oogen steeds mishagen?

PROCLUS.

Zy is de droeve bron, ô Vorst! van alle uw plagen.
Want waarom juist de schuld gegeven aan uw volk?
Indien men binnen Rome u dreigt met eenen dolk,
Wyt aan Hercilia, geene andren, die verwoedheid.
Gy voedde al lang haar' wrok, door uw te groote goedheid,
Waar door ze, als uw Vorstin, elk onder zich doet staan.
Dus geeft gyzelf haar moed om u ter neêr te slaan.
Uw vruchtlooze eerbied, en op 't fierst versmade klagten,
Doen u geen' andren loon voor al uw min verwachten.

B 5

Wie

Wie kon toch Tatius behoën, dan zy-alleen?
 Zy kon ook vlieden; maar zy blyft om deze reën,
 Dat zy de ontrouwen in hun traagheid wil beschamen:
 Want zo men t'famenzweert, men zweert om haar te sa-
 men.

Zy, die haar wraak verhaast, toont, door haar spyt, gewis
 Dat zy-alleen het Hoofd der vloekverwanten is.
 Verzend haar dan, myn Vorst.

ROMULUS.

'k Moest naar uw' raad my schikken,
 Maar min haar al te teër, om ooit voor haar te schrikken;
 En schoon zy in myn' dood haar wraak had vastgesteld,
 Ik vrees alleen haar' haat, en geenszins haar geweld.
 Ik heb haar doen verstaan dat ik haar wensch te spreken.
 Dit doodelyk geschrift zal straks haar doen verbleeken;
 Haar schrik zal my doen zien of zy myn' val betracht.
 Zy komt.

PROCLUSUS.

Myn waarde Vorst! wees op u-zelf bedacht.

ROMULUS.

Laat ons alleen.

PROCLUSUS, *ter zyde.*

't Gaat wel: 'k zal haast myn list voltrekken.

T W E E D E T O O N E E L.

ROMULUS, HERCILIA, SABINA.

N HERCILIA, *ter zyde, tegen Sabina.*
 Neen, 'k moet aan hem geenszins 't geheim des briefs ont-
 Noch dat hy my daar door zyn leven is verpligt. (dekken,

ROMULUS.

Mevrouw, men heeft uw' last en oogmerk wel verricht:
 Uws Vaders slaverny kon naauwlyks u doen zuchten,
 Of straks hebt gy hem weër in vryheid doen ontvluchten.
 'k Beklaag my daar niet van: gy mogt, door dit bestaan,

My,

My, zonder ontrouw zelfs, uit kinderpligt verraên.
 'k Verwonder my veelêr dat gy, die my blyft haten,
 Niet mede, door die list, uw' Minnaar woud verlaten;
 En dat gy, daar gy waant hier myn Slavin te zyn,
 Uw vryheid minder zoekt, dan myn verdriet en pyn.
 Maar kan al myne smart uw fierheid niet bedwingen?
 Mevrouw, moest uwe hand my noch naar 't leven dingen?
 En, door die wreedheid, zelf al de overmaat van 't leed
 Te boven streven, 't welk gy daaglyks my verweet?

HERCILIA.

Waar van beticht gy my?

ROMULUS.

Dees brief kan 't u verklaren.

HERCILIA.

'k Zie dat men u bericht van dreigende gevaren:
 Men zweert uw' ondergang. Maar wat gaat my zulks aan?
 Meent gy dat ik verschrik, nu gy 't my doet verstaan?

Ter zyde, tegen Sabina.

Ik schrik maar al te veel.

ROMULUS.

Ik weet te wel, ô Wreede!

Dat gy myn' dood betracht. Verbleek vry voor myn rede.
 Ontmenschteluw boezem brand om in uw' Minnaars bloed
 Zo wel uw' bittren haat te blusfchen, als zyn' gloed.
 Maar moest zo groot een ziel, om zich zo fel te wreken,
 My, door myn eigen volk dus wreed naar 't harte steken?
 En haar bekoorlykheên misbruiken, om zo laf,
 Door snoode moorders, my te docmen tot die straf?
 Ach! waarom zulk gebroed daar toe toch aangedreven?
 Zyt gy niet t'aller uur Voogdesse van myn leven?
 Ik open u myn borst, om 't vonnis te ondergaan:
 Uw hand is u genoeg om my ter neêr te slaan.
 Ik kan my, tegen u, op geene wyz' verweeren, (ren,
 Dan door dien zelfden gloed waar meê 'k u schyn te ontêe-
 Zo ge in uw' eersten haat en afkeer steeds verhard;
 Zo gy dien loon-alleen my waard keurt, voor myn smart;

Zo all' myn tederheên, myn tranen, myn gebeden;
 Zo al myn min, gevoed door bittere angstvalligheden,
 Schoon ik haar woede steeds door diep ontzag weêrhou',
 Nooit d'afschrik voor myn schuld verminderden, Me-
 Zo ge, om dit alles, my in 't minst niet begenadigt: (vrouw;
 Stoot toe dan: daar 's myn kling, opdat ge uw wraak verza-

HERCILIA.

(digt...

Hou op. Gy kent my niet: 'k ben daar toe onbekwaam:
 Uwe onkunde is de reên dat ik my uwer schaam;
 Nadien ge u inbeeld dat een groote ziel, ontfleken
 Ter wraak, een misdaad door een misdaad ooit zou wreken.
 Maar wat verwyf gy my? Zeg, hoe ge my, met schyn
 Van recht, verdenken kunt, en noch behaaglyk zyn?
 En hoe uw hart, terwyl 't zo laf een min kan voeden,
 My teffens hoonen durft met zulk een snood vermoeden?
 Neen, Romulus; neen, uw Romeinen zyn 't alleen
 Die zich der kunst verstaan van gruwelen te sineaen.
 Zy, eerst gewoon van roof en slaafischen dienst te leven,
 Zyn in verradery van jongs af aan bedreven.
 Gy, die dit boos gebroed in uwe hoede ontfingt,
 Hebt zelf u dus alôm van moordenaars omringt;
 Gy waande, door hen 't zoet der zege te doen smaken,
 Dat zy alleen naar deugd en roemzucht zouden haken.
 Maar ken hen aan zo laf een' aanslag, zonder eer:
 't Zyn all' geen Helden, schoon 't Romeinen zyn, myn Heer.

ROMULUS.

Mevrouw, zo ik voor hen-alleen maar heb te schroomen,
 Dan zal ik al myn leed welhaast te boven komen:
 't Rechtvaardig Godendom zal zulk een vloekgespan....

HERCILIA.

Acht gy de Goden zo rechtvaardig, vrees hen dan.
 Gy tergt hen, door het Ryk myns Vaders te onderdrukken,
 En durft hem, door verraad, zyn Dochter-zelf ontrukken.
 Zie, door uw eigen Volk, het wraakz waard reeds gewet,
 Opdat het uit de hand des Schakers haar ontzett':
 Want welk een' andren naam vermag ik u te geven?

Daar

Daar gy dien, met den hoon, door u ons aangewreven,
 Niet uit wilt wischen, door een proef van ware deugd,
 Maar dien veelêer vernieuwt, als gaf 't u stof tot vreugd.
 Gy wilt een Held zyn; gy beroemt u hen te maken:
 Maar kent gy 't merk van hen die tot dien roem geraken?
 En weet gy dat die naam een hart te kennen geeft
 't Geen 't menschelyk bereik in deugd te boven streeft,
 En in grootmoedigheid gelyk staat met de Goden?
 Had gy oprecht den vree' myn' Vader aangeboden,
 Gy had gerust my weêr gestelt in zyne magt,
 En uw genaë van hem met zekerheid verwacht.
 Dus moest gy de achterdocht verbannen uit zyn zinnen,
 Om zyne gramschap, en myn' afkeer, te overwinnen;
 Dus moest gy toonen dat gy 't heldenwit beschieft.

ROMULUS.

Ja; maar gy kent de woede en 't merk eens Minnaars niet.
 De schrik voor uw verlies, dat eeuwig my zou knagen,
 Ontzei my, u, Mevrouw, een' oogenblik te wagen.
 'k Ontzag de bitse spyt uws Vaders, maar wel meest
 Eens Medeminaars magt op uw' verstoorden geest;
 Want uwe fierheid, die steeds groeit met myne smarte,
 Ontstaat niet uit een koel en onverschillig harte:
 Myn liefdevlam word, om eene andre vlam, versmaad;
 Zo gy niet elders minde, ik waar' dan min gehaat;
 'k Zou u, door uwe vlucht, zien naar een' ander' streven.
 Moest ik u dus de magt, en vryheid teffens geven,
 Van my, door zulk een' echt, tot hoon van myne trouw,
 Te storten in een' poel van doodlyk naberouw?
 En my te zien gefard om u, en om dien Minnaar,
 En uwen Vader, weêr te kluistren als Verwinnaar?
 Ik gruuw daar voor. Ach! denk, zo gy myn' zuivren gloed
 Tot zulk een wanhoop doemde, in welk een zee van bloed
 Myn hand, door minnenyd, alsdan zou moeten baden,
 Ter wrake van den hoon dat ik my zag verraden!
 Dan zoud gy lichtelyk uw' Vader en Gemaal,
 Myns ondanks, zien geveld door myn ontzaglyk staal,
 Dat

Dat u naauw' zou ontzien, noch u voor my behoeden,
 't En ware om, voor uw oog, op myne borst te woeden.
 Maar 'k zou op 't minst van u beklaagd zyn in myn' dood,
 En daar door, vergenoegd, noch sterven in uw' schoot...

DERDE TOONEEL.

HERCILIA, ROMULUS, SABINA, TULLUS.

TULLUS.

't **I**s tyd, myn Vorst, om in het leger te verschynen.
 Het onverwacht gejuich der naadrende Sabynen
 Meld ons dat Tatus is in zyn heir gekeerd:
 't Geschal, waar mede 't hem, tot uwen hoon, verëert,
 Zet alle uw benden aan om zulk een smaad te wreken;
 Terwyl vorst Tatus, in rouw en woede ontsteken,
 Omdat hy, tot zyn schande, u straks vergeefs bestreed,
 Den moed zyns volks ontvonkt, uit spyt en hartenleed.
 Hun wapens blinken reeds, om op ons in te dringen:
 Uw helden wachten u, met uitgetogen' klingen.

ROMULUS.

Zie, zie, Mevrouw, hoe duur gy my uw winst doet staan.
 Het lot zal uitspraak doen: 'k moet winnen, of vergaan.

HERCILIA.

Hoe! Wrede!...

ROMULUS.

De eer, Mevrouw, vergunt my niet te dralen.
 'k Moet, op deez' éénen dag, tot tweemaal zegepralen.
 Myn min, zo vaak getoond door tranen en gebeên,
 Ga ik ook toonen door myn woede en dapperheên.

VIERDE TOONEEL.

HERCILIA, SABINA.

HERCILIA.

Sabine! denk hoe straf myn heilloos lot moet wezen!
 Goôn!

Goôn! zal ik tevens dus alle ongelukken vreezen?
 Met welk een sidring tel ik de oogeblikken! Ach!
 'k Moet telkens sterven, door den schrik voor slag op slag.

SABINA.

Wie kan het wreed geweld van uw verdriet betoomen?
 'k Weet dat myn zwakke troost daar-in te kort zou komen.
 Zo hard een lot laat my niets anders toe, Mevrouw,
 Dan dat ik met u weene, en deele in uwten rouw.

HERCILIA.

Zie hoe de ontzinde drift eens Minnaars brein kan krenken:
 Verwonder u om 't geen de liefde my doet denken.
 In 't midden van al 't leed, dat in dit oogeblik
 My dreigt, terwyl ik op deez' eigen dag, met schrik,
 Den dood myns Vaders, of myns Minnaars moet betreuren,
 Komt eens Ondankbren hoon myn hart op 't wreedst ver-
 scheuren!

'k Moet voor 't geheim bericht, dat myne min hem schenkt,
 Noch lyden dat hy my, ja myn-alleen, verdenkt!

ô Goôn! hoe smartte my zyn dwaling, die ik stichtte!
 Ik, die 't verraad hem meldde, ik ben 't die hy betichtte!
 Hoe fel, hoe vinnig trof my zulk een bits verwyf!

Geen brein kan ooit bevroên hoe't noch myn ziel doorsnyd.

'k Was in myne oogen wreed, wyl ik, voor zyn gepeinzen,
 De kracht van myne min zo kunstig wist te ontveinzen,
 Dat hy my hield verdacht van naar zyn' dood te staan.

'k Had, meer dan ééns, myzelf, door schrik, byna verraên.

'k Verberg 't u langer niet, Sabine, ik liet myn' lippen
 't Geheim van myne vlam schier onvoorziens ontglippen;

En zo ik niets noch zei, 'k heb, op dien harden toets,
 Wel duizend doôn geleên, door de angsten myns gemoeds.

SABINA.

Hoe lof lyk moest myn hart dat edel zwygen achten!

Ik dorst dien heldenmoed geenszins van u verwachten:

Want, sedert dat gy hem 't gevaar, door dit bericht...

HERCILIA.

Ach! was ik, om myne eer, die hulp hem niet verplicht?

Men

Men waant, wanneer men hem moorddadig had verflagen;
 Dat zulk een offer my ten hoogften zou behagen!
 Men zegt zyn' dood my aan, door één' van 't vloekgeſpan,
 Als 't eenigſte geluk waar op ik hopen kan! (toon en,
 *k Was, door dien ſchyn van haat, dien de eer my dwingt te
 En 't eeuwige verwyt van my te durven hoonen,
 Myns ondanks de oorzaak van dit gruwelyk verraad;
 *k Heb zelf den dolk gewet die hem te duchten ſtaat.
 Zo hem, dien ik bemin, myn byſtand had ontbroken,
 't Zou zyn alsof ik-zelf hem 't harte had doorſtoeken.
 *k Zie mooglyk dezen dag myn lot een perk geſtelt:
 Zo die de nederlaag en dood myns Vaders meld,
 Dan zult gy my terſtond zyn ſchim ook na zien treden,
 Als Medegezellin van zyn rampzaligheden.
 Maar gy, (want ik voorzie alreeds dat doodlyk wee,)
 Stil dan de wanhoop van myn' Minnaar, op myn beê:
 Zeg hem, dat ik hem minde, en nimmer na kon laten
 Met ſmart te trachten hem, naar mynen pligt, te haten;
 En dat ik, door myn' dood, myn glorie heb behoed
 Voor 't geen zy vreezen moest van mynen minnegloed.

SABINA.

*k Zie Tullus....

V Y F D E T O O N E E L.

HERCILIA, SABINA, TULLUS.

W HERCILIA.
 el? Wat komt gy ons te kennen geven?

TULLUS.

Prinſes! iets dat gy niet kunt hooren zonder beven.

HERCILIA.

o Goôn!

TULLUS.

Zo dra men, op 't verſchriklyk krygsgeſchal,
 De legers wederzyds 't begin des ſtryds beval;

Zo

Zo dra de flikkering en 't woeden hunner zwaarden
 Eeti bloedbad openden, en 't moedigt' hart vervaarden;
 Deed zich voor ieders oog een droever fchouwſpel op:
 De Roomſche vrouwenrei verhief haar woede in top,
 Vloog met ontvlochten hair, en tranen op de kaken,
 En wierp zich tuſſchen hen, om 't moorden te doen ſtaken.
 Hare onvertſaagdheid ſtelt zich voor hun klingen bloot,
 Terwyl haar teder kroost noch ſpartelt op haar' ſchoot.
 „Wy zyn Sabyneſche, en ook Romeiſche Vrouwen
 tevens:

Dus riepen ze: „Komt, rooft ons ook dit weinig levens;
 „Ontziet de namen niet van Dochter of van Vrouw;
 „Bezegelt met ons bloed uw' haat, en onze trouw;
 „Komt, ſlagt aan onze borst, en kent dus in hun ſneven,
 „Romeinen! gy, uw zoons; Sabyne! gy, uw neven.
 „Wy ſterven liever dus, dan dat wy zo verwoed
 „Den ſchoonzoon zouden zien beſmet van 's vaders bloed.

Op zulk een naar geſchreeuw ſtond ieder-een verlagen;
 Men doemde wederzyds dien oorlog tuſſchen magen.
 Wy ſtonden roereloos, en in één' oogeblik
 Bleef de opgeheven arm verſtyfd van dooſſchen ſchrik.

HERCILIA.

ô Goôn! hun haat is dan verzoend aan wederzyden?

TULLUS.

De Vorst uw Vader riep: „Men ſtaak' dit heilloos ſryden.
 „Myn helden worden reeds Romeinen, door 't beſtaan
 „Dier vrouwen, die 't geweer hen uit de handen ſlaan.
 „Ik hoop dat Romulus, om geen meer bloeds te plengen,
 „Straks, door een' ſryd met my, 't verſchil ten eind' zal
 brengen.
 „Dus voegt het Koningen 't onſchuldig volk te ontzien,
 „En met hunne eigen hand elkander 't hoofd te bién;
 „Om, zonder ander bloed voor hunne wraak te wagen,
 „Geheel-alleen den roem der zega' weg te dragen.
 De kreegle Romulus benyd dit grootsch beſtaan.

Eik hoort, verwonderd en vol ſchriks, dien voorſlag aan

C

De

De beide Volken zien we elkaër voor vrienden grooten,
 Door teëre omhelzingen, die 't vorig' leed verzoeten;
 Terwyl de Koningen zich naar het outer spoën,
 Om voor der Goden oog hun woord gestand te doen.

HERCILIA.

Δ Yfelyk verdrag, meer dan de dood te vreezen!
 Goôn! zou hun heilloos woord onwederroeplyk wezen!
 Tot wien my best gekeert?

Tegen Sabina.

Kom, zien we, in deze nood,
 Of 't lot wil dat ik leve, of heul zoeke aan den dood.

Einde des Derden Bedryfs.

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

MURENA, en PROCULUS, naar het Outer tredende, het welk, door twee Cboorknapen, die zich in het verscbiet vertoonen, in het Paleis is gebragt.

PROCULUS.

Ja, Romulus wil dat gy hier hem zult verbeiden. Hy zal zyn' Vyand zelf in deze zaal geleiden, Opdat de Koningen, voor dit altaar, verwoed Den stryd bepalen, en den prys van beider bloed: Zy zullen, in 't gezicht der Goôn, voor ieders ooren, Ons hunnen hoogften wil, en hun besluit, doen hooren; En, met een' dieren eed, in uwe handen, 't recht Der zege staven, voor den aanvang van 't gevecht. De Hemel geev' dat ik myn' trotsen Medeminnaar Noch heden zie geveld, door 't staal van zyn' Verwinnaar; En dat my, door den Raad en 't volk, des Dwinglands kroon, Met algemeen gejuich, in 't eind' werde aangeboôn! Murena! welk een vreugd zal myne ziel ontvonken, Wanneer ik, voor myn hulp, aan Tatius geschonken, Als Romes Oppervorst, zyn Dochter tot myn Bruid Verwachten kan, zo dra ik mynen wensch hem uit! Myn hoop is wel gegrond: maar zo die Held mogt sneven, Denk niet dat myne hoop, met hem, my zal begeven: Neen, Romulus kan zich niet hoeden voor myn list: Dees dag zal, in zyn' dood, zyn' roem zien uitgewischt. Ik heb, in 't woud van Mars, een offer aan doen rechten, Het welk hy-zelf, zo hy de zege mogt bevechten, Hem dankbaar wyden zal. Ik wacht dat myn beleid De voorzorg werd' betrouwd van deze plegtigheid.

Dit 's u genoeg gezegd. Wat staat ons meer te vreezen?
Hy, hy-alleen zal daar het bloedig offer wezen.

MURENA.

Bevry myne oogen dus, met spoed, van dien Tyran;
Versterk de dapperheid van al het eedgespan;
Ontvonk der helden moed, opdat hem niemand spare,
En ieder my, kan 't zyn, in wraakzucht evenare!
Gy weet met welk een spyt ik zien moet, dag aan dag,
Dat hy het voorrecht schend van myn geducht gezag;
En dat hy, door zo trots zich tegen my te scherpen,
Het heilig outer aan zyn' troon wil onderwerpen;
Terwyl hy, door ontzag, noch vrees in 't hart geraakt,
Van Dienaar onzer Goôn my tot zyn' Dienaar maakt.
Hy sterve dan! Men kan hem niet te vroeg doen sneven:
Die Dwingeland zou maar tot onze schande leven.
Kost gy daar even niet, in 't heetste van den stryd...?

PROCLUSUS.

Ik kost zulks meer dan ééns; 'k was om die kans verblyd:
Maar, ik beken 't, zyn moed, zyn weêrgaloos vermogen,
Blonk toen zo groot, en zo ontzaglyk, in myne oogen....
Gyzelf had hem voor Mars gehouden, zo als ik.
't Zy dat dit wroeging, of verbaasdheid ware, of schrik,
Hy scheen van top tot teen onkwetsbaar voor myn slagen,
En, als met Pallas schild, de stoutsten te verlagen:
Myn arm verstyfde: ik kon dus anders niets bestaan,
Dan met verwondering op hem myne oogen slaan.

MURENA.

ô Lafheid van een hart dat zich naauw' kan bestieren,
Onwaardig om door liefde en wraak te zegevieren!
Uw Medeminnaar kunt gy, zonder uw gevaar,
Verdelgen, en gy neemt zo schoon een kans niet waar! (ten,
Een groote ziel, wiens moed durft naar iets grooters trach-
Zal zulke ontroeringen, als zwakheên, gantsch verachten:
Niets rukt één' oogenblik haar af van haar besluit;
In zulk een' vasten wil blinkt best haar grootheid uit:
Deze onverwrikbre moed, die nooit zich wil verzaken,
Kan

Kan al haar doen, ja zelfs haar misdryf, edel maken.

PROCLUS.

Verfchoon dat groot ontzag, 't geen 't ware heldenbloed
 Zo diep heeft ingedrukt in elk Romeinsch gemoed.
 'k Zal dit verzuim, misfchien noch vóór de nacht, herstellen:
 Niets zal ons hinderen om Romulus te vellen; (treên.
 Wyl honderd armen reeds... Maar 'k zie hem herwaarts
 Verkies uw plaats. Men lette op beider Vorsten reên.

*Murena zet zich neder, op een verbeven Gestoe-
 te, op het midden des Tooneels, tegen-over
 het Outer: de twee Choorknapen voe-
 gen zich achter het Gestoelte.*

T W E E D E T O O N E E L.

ROMULUS, TATIUS, MURENA, PROCU-
 LUS, ALBINUS, TARPEJUS, TULLUS.

Gevolg van Romeinen, en van Sabynen.

*Terwyl Romulus spreekt, doet Murena
 het Outer aansteken.*

ROMULUS.

Gy, onverwinnelyke en trouwe Roomsche Helden,
 Die voor 't gemeenebest dus lang in 't spits zich stelden;
 Gy, Medgezellen, die voor myne glorie stryd,
 'k Wil dat gy nu alleen daar van Getuigen zyt.
 Gy kunt niet stryden, nu uw dierbre gemalinnen
 Het hart van mannen, en van vaders, weder winnen:
 De zoetste liefdeband, die aller wensch voldeê,
 Geeft, buiten Tatius en my, aan elk den vrede.
 Zyn Dochters slaverny heeft hem ten stryd gedreven;
 Hy wil dat ik aan hem nu zal voldoening geven
 Van dien geleden hoon: ik ben daar toe bereid,
 En zweer 't, voor 't outer, in uw tegenwoordigheid.
 'k Weet dat my nu de zege, als altoos van te voren,

Door de Overwinning, en myn' Vader, is beschoten:
 Doch zo der Goden bloed, myn hart, de orakeltaal,
 Myn hoop in 't eind' misleid, en ik niet zegepraal';
 Zo de Overwinning my haar' bystand doet ontbreken,
 En zo ik sneef; 'k wil niet dat iemand my zal wreken.
 Myn Overwinnaar zie dan, door der Goden magt,
 All' zyne vyanden welhaast ten val gebragt!
 Gy-allen moet hem dan als uwen Koning eeren;
 Myn bloed zal, zo hy 't stort, zulks van uw trouw begeeren.
 'k Verdiende nimmermeer deze opperheerschappy,
 Indien myn dood aan u een' waarder toont dan my.

Tegen Murena.

Gy, Dienaar onzer Goôn, gy zult getuige blyven,
 En borge, om dit verbond aldus te doen beklyven.
 Volvoer, indien ik sterf, myn' wil en vast besluit;
 Roep koning Tatius dan, onder 't offren, uit.

TATIUS.

ô Goôn! moest Romulus, wiens moed elk doet ontzetten,
 De hoogste heldendeugd met euveldaên besmetten!
 Moet myn Beleediger, die alles wil voldoen,
 Als ik hem haten moet, in my verwondring voên!
 Neen, eedle Vyand! neen, ik kan u niet meer haten.
 'k Vervolg alleen myn wraak; myn toorn heeft my verlaten.

Sabynen, 'k wil dat gy den uitslag van 't gevecht
 Den Goden aanbeveelt. 'k Hoop op hun heilig recht,
 En myn kloekmoedigheid: maar welk een vast betrouwen
 Op myne zege ik ook op zulk een hoop mag bouwen;
 'k Ben echter aan zo braaf een' Vyand de eer verplicht
 Van noch te twyflen wien het lot wil dat hier zwicht'.
 Zo ik, naar 't hoog besluit, door zyne hand mogt sneeven,
 De Hemel spreekt hem vry, en ik wil 't hem vergeven.
 Denkt niet, zo de opperste rechtvaardigheid dit leed,
 Dat hy my overwôn, maar dat hy my voldeed.
 Ik wil dat uwe trouw, voor eeuwig my gezworen,
 En die in 't grootst gevaar haar' glans nooit heeft verloren,
 Aan dien doorluchten Vorst dan toegeheiligd zy,

Miet

Met zulk een zucht voor hem, als ze altoos blonk voor my;
 En dat hy, zo hem 't lot tot Meester mogt verklaren,
 Na 's Vaders nederlaag, zal met de Dochter paren.
 Wat scheelt het, of zyn bloed, of 't myne, ons recht beflist?
 Myn hoon, en zyne schuld, word daar door uitgewischt.
 Doet aan Hercilia myn' laatsten wil berichten, (ten.
 Opdat zy, naar myn' last, voor d'echt haar' haat doe zwich-
 Gy Opperwighelaar, betuig, by 's Vaders geest,
 Dat hy, als gy hen paart, bewilligt in hun feest.

ROMULUS.

(ken,

Myn Heer, kom, laat ons nu dien grootfchen ftryd voltrek-
 Die allen haat verbant, en de achting op doet wekken;
 Een' ftryd, waar in gewis des Overwonnens val
 Den Overwinnaar smatt en tranen kosten zal.

D E R D E T O O N E E L.

HERCILIA, ROMULUS, TATIUS, MURENA,
 PROCULUS, ALBINUS, TARPEJUS,
 TULLUS, SABINA. *Gevolg van*
Romeinen, en van Sabynen.

HERCILIA.

(heden

Waar heen, Ontmenschten? Door welke onrechtvaardig-
 Verzoekt gy 't Godendom? Gy waant, door heillooze
 Vergeefs u beiden van hun gunst te zyn misdeeld, (eeden,
 En uitgezonderd van den vreê, dien ze elk beveelt. (gen,
 Neen, neen, 'k zal nimmermeer dien wreeden ftryd gedoo-
 Noch dat gy 's Hemels gunst verydelt voor myne oogen.

Gy, Volken, door die gunst beflerd met zagter juk,
 Ach! duld niet dat die woede uw Koningen verrukk'!
 Komt, scheid hen van elkaër, ten koste van uw leven;
 Opdat hun toorn alleen op U werde aangedreven!
 Staat, tegen hun geweld, dus allerwegen pal,
 Opdat het staal, door schrik, hen uit de handen vall'!
 't Geen zich de vrouwen zo gelukkig onderwonden,

Toen vaders en gemaals elkaer naar 't leven stonden,
 Durft zulks de teedre zucht van ieder onderdaan
 Voor zynen Vorst niet mede, als zy voor hen, bestaan?
 Zou dan een laffer ziel in mynen boezem wonen!
 Zou enig voorbeeld eerst myn' pligt my moeten toonen?
 Der Volken vree' was 't werk dier vrouwen in 't gemeen,
 Maar die der Koningen betaamt aan my-alleen.

TATIUS.

Wat is toch uwe hoop? Waant gy een' stryd te sluiten,
 Waar toe ons onze roem, uit nood, heeft doen besluiten?
 Myn Volk moest, op 't geween der dochtren, 't heilig recht
 Eens huwlykknops ontzien, reeds voor een jaar gelegd:
 Maar wat bind my aan hem?

HERCILIA.

Een sterke band, myn Vader!

TATIUS.

Heeft hy uw trouw?

HERCILIA.

Neen; maar myn liefde en hart te gader.

ROMULUS.

Goed!

HERCILIA, *tegen Romulus.*

Stoor my niet.

Tegen Tatius.

Zie zyn verbaasdheid, die u meld

Met welk een zorg ik dit bedekte voor dien Held.
 Hy kon, tot heden, niets dan toorn en haat bespeuren: (ren.
 'k Moest dus hem, om den hoon, dien hy my deed, doen treu-
 Maar als myne eer met sijnraad hem strafte, dag aan dag,
 Dan wreekte hem de min van zyn bedroefd geklag.
 Hy wischte zyne schuld, myns ondanks, uit myn zinnen,
 Door zyn ontzag en moed, die alles kon verwinnen.
 Ik boette in 't zuchtend hart de sijnraadree' van myn' mond,
 Wyl ik zo groot een' Held in mynen Schaker vond.
 Laat zulk een droeve min myn' Vader niet verstooren!
 Want schoon ik die aan u bekenn', voor aller ooren,
 'k Wil

'k Wil echter duizendmaal den dood eer ondergaan,
 Dan dat ik hem myn hand, uws ondanks, toe zou staan.
 'k Vernoege my, zo ik U van 't ftryden af mag trekken.
 Dit dreef alleen my aan om u myn hart te ontdekken.
 Dees Volken, van myn min en oogmerk onderrecht,
 Gedoogen nu niet meer dit heilloos lyfgevecht,
 Dat voor myn' Vader, en myn' Minnaar, my doet beven,
 Wyl ik den een' zou zien door 't zwaard des andren sneven.
 Ik zie, ò Wreedden! 'k zie, terwyl ge u 't zuchten fchaamt,
 Dat uw verflagen hart zyn krachten weêr verzaamt:
 Maar echter zwicht ik niet. Gy beide mint my teder:
 Legt dan, op myne bede, ook beide 't wraakzwaard neder.
 Denkt, zo Hercilia dit niet van u verwerft,
 Dat zy, in uw gezicht, voor d'Overwinnaar fterft,
 En u den roem dier zege in 't kort zal doen vervloeken;
 Wyl ge in myn bloed alleen haar' loon zult moeten zoeken:
 Ja weet, zo dra als gy het heilloos slagveld kiest,
 Dat gy uw Dochter, gy uw Minnares verliest.

ROMULUS.

Ach! duld dat ik aan u myn zielsverrukking toone!
 Ik kan myn blydfchap niet bedwingen voor myn Schoone.
 Goôn!... Wat geluk, Mevrouw! fchulde onder uwen
 Die prys verzoet de fmart van myn geleden fmaad. (haat?)
 Ik fterf, te wél voldaan, wyl ik u kon behagen:
 Want veel te zwak om noch den lauwer weg te dragen,
 Gun ik uw' Vaders hand, voor 't heil dat my verblyd,
 Den roem der zegepraal in dien bedroefden ftryd.

HERCILIA.

Hoe! zou hy, zonder eens op myn gebeên te letten,
 Zich willen met het bloed van dien ik min befmetten?
 En zoud gy weigeren die heilwet te ondergaan,
 Die u de Hemel doet door mynen mond verstaan?
 Ziet gy de Orakels, daar ge elkaër meê dorst braveren,
 Niet, op deez' eigen dag, verklaard naar elks begeeren?
 Die fteeds vermeerdrende eer, die oppermagt, met recht
 Aan 't een en 't ander Volk gelyklyk toegezegd;

Die eeuwige triomf, dat groot geluk dier muuren,
 Dat de uitgestrektste tyd, ja de eeuwen, zal verduuren;
 Toont u dit alles niet, zo ge op de Goôn vertrouwt,
 Dat u hun gunst voor één en 't zelfde Volk beschouwt?
 En dat zy, die door my zo duidlyk zich verklaren,
 Dus, onder éénen naam, uw beider glorie paren?

ROMULUS.

Wie openbaarde aan u...

HERCILIA.

Zie, met eerbiedigheid,
 Hoe 's Hemels wysheid u heeft tot dat heil geleid!
 Sabyne, zy had u de zwagerschap beschoren
 Der Roomsche helden, toen ge uw dochters hield verloren;
 Zy heeft der schaakren trouw in d'echt zo wel beeft,
 Dat gy, door vyandschap, zelfs bloedverwanten wierd.
 Myn Vader! zy is 't ook die my heeft aangedreven
 Tot de uiting myner min, die u den vree moet geven.
 Gelukkig, zo ge u-beide op haren wil verlaat!
 Volbrenge dan dit verbond, bestemd in 's Hemels Raad.
 Dat Rome en Cures zich veréenen, om te samen
 Uw magt te paren, door het paren van uw namen;
 Opdat het gantsch heelal, uit schrik voor uw geweer,
 U, als één enkel Volk, en éénen Koning, eer'!

ROMULUS.

Hoe groot is uwe kracht, ó Liefde! op my en Rome!
 Al 't geen gy wilt, Prinses, dat wil ik ook volkomen.
 Dit hoog gezag, dat my zo waardig is, dat ik
 Myns Broeders staatzucht niet een enkel oogenblik
 Daar deel in gunnen kon; dees magt, my opgedragen,
 Waar buiten niets, dan gy, my immer kan behagen,
 Bied ik uw' Vader aan, en schenk, noch dezen dag,
 Aan hem, op uw bevel, de helft van myn gezag.
 Hy zie in Romes Raad, om voorts daar in te deelen,
 Myne onderdanen straks bereid op zyn bevelen!
 Dat hy myn Raden, met noch honderd Raden, vry
 Verdubble, opdat elks Volk in 't recht gehandhaafd zy!
 Maar

Maar laat uw lieve hand eerst, zonder tegenzeggen,
 Hier d'eersten knoop tot die geheiligde cendragt leggen;
 En roep twee Vorsten uit, die gy, in zegepraal,
 Met de eedle namen eert van Vader en Gemaal.

Gy ziet, doorluchte Vorst, dat myne Zielsbeminde
 Slechts afwacht dat uw mond myn liefde billyk vinde.
 Sta toe dan dat men straks, door d'echt, in uw gezicht
 Het hoog besluit der Goôn bevestige en verricht!

TATIUS.

Welân; ik moet de wraak dan uit myn hart verbannen,
 Nadien ik alles tot verzoening aan zie spannen.

Wy worden all' te saam' Romeinen, naar 't besluit
 Des Hemels, die zo klaar ons zyn bevelen uit. (ken,
 'kWil dat myn Dochters echt, eer we ons verbond voltrek-
 Daar van, voor dit altaar, zal tot een' grondslag strekken.

ROMULUS.

ô Goôn! dit wenschlyk heil, waar meê gy my bestraalt,
 Word met de helft des troons op verr' na niet betaald.
 Mevrouw! kom, laat ons nu....

MURENA, opstaande.

Laat af, en vrees de plagen,

Die gy, door dit bestaan, ô Vorst! zoud moeten dragen.
 Hoor wat de Hemel my, door 't lillend ingewand
 Der stieren, heeft voorspelt aangaande uw' echteband.
 'k Zag, aan 't ontstoken bloed, en hun bedorven harten,
 Dat u de dood reeds dreigt met de allerwreedste smarten.
 Een yslyk spook toonde ons hoe Romes naam alom,
 In zynen aanwas, word gevloekt van 't Godendom;
 En hoe de burgerkryg gantsch Rome zal verteeren,
 En 's vyands woede 't in een' puinhoop doen verkeeren.
 Uw Vader heeft de Goôn noch niet verzoent: ô neen!
 Die heillooze echt mishagt hun nu, meer dan voorheen.
 Ontzie de teekenen, waar meê ze alle oogenblikken,
 Om u dien af te raên, op 't yslykste ons verschrikken:
 Verkeer hun gunst, die ons zo magtig heeft gemaakt,
 Niet in berouw en wraak, die reeds van verr' genaakt:

Beef

Beef voor die Goôn, zou 's Volks oproer niet doet beven.
't Orakel gaat gewis; het geld uw kroon en leven.

ROMULUS.

Hoe! waant gy dat ik schrik voor valsche wigchlary?
Ik min, en word bemind.

Tegen Hercilia.

Kom; niets verhindert my.

HERCILIA.

ô Neen! ik blyf. Die min zou u licht doodlyk wezen.
Zy doet u niets ontzien, en my doet ze alles vreezen.
'k Weet niet of hy dien last van uwe Goôn ontving;
Maar 't is voor my genoeg, schoon zulks in twyfel hing.
Dit huwlyk, dat ik my niet schaamde voort te zetten,
Wyl 't my al 't geen ik min zou schenken naar de wetten,
Zou my, door 't lyfsgevaar van zulk een' Echtgenoot,
Veel schrikkelyker zyn dan de allerwreedste dood.

ROMULUS.

Vrees niets. ô Vorst! laat ons vry, zonder ons te ontroeren,
Nu in den vollen Raad ons heilzaam werk volvoeren;
Opdat ik dan aan Mars myn dankbaarheid betoon,
En hy der Goden gunst behoude voor zyn' Zoon!

Tegen Proculus.

Gy, dien ik met den last van 't offerfeest verwaardig,
Maak dat daar toe een stoet van Raden zich vervaardig.
Ikzelf zal, onbevreesd voor spook of logentaal,
Als Opperwigchelaar, door myn geheiligd staal
Het offer slagten, en daar beter teekens vinden,
Dan die waar door men hier onze oogen wil verblinden.

Kom, zie, ô Vorst! terwyl myn Vrind myn' wil betracht,
Hoe groot eene eer de Raad, om my, u waardig acht;
Zo kunt ge uw Dochters vrees, als ydel, straks verjagen.

Vaar wel, vaar wel, Mevrouw! laat niets u meer vertsa-
gen.

Verwacht uw' Vader en uw' Minnaar haast weêrom;
Hem als myn' Ryksgenoot, my als uw' Bruidegom.

HER-

HERCILIA, *tegen Sabina.*

Dit stelt my niet gerust. Laat ons zien na te sporen,
Sabine, welk een lot ons-allen is beschoren.

V I E R D E T O O N E E L.

MURENA, PROCULUS.

HY is van haar bemind!

PROCULUS.

MURENA.

't Is tyd dat hy nu sterv'.

PROCULUS.

ô Ja, hy loopt van-zelf in zyn gewis bederf.
Ik zal, zo dra hy uit den Raad zal zyn gescheiden,
Den stouten Tatius met listigheid misleiden.
Gy hoort uit 's Dwinglands mond, hoe hy my in het woud,
Tot uwen hoon, 't bestier van 't feest heeft toebetrouwt:
Dies kunt ge u van de wraak, met my, verzekerd achten,
Wyl onze helden hem, als 't offer, daar verwachten.
Kom, laat ons hen de leuze en tydſtip doen verſtaan,
Waar in hy sneuvlen zal, al zou ik ook vergaan.

Einde des Vierden Bedryfs.

R O M U L U S,
V Y F D E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

TATIUS, PROCULUS. *Sabynsche Lyfwachten.*

TATIUS, *tegen de Lyfwachten.*
 reed nu niet verder. 'k Moet u, Proculus, ontdekken
 Wat zwaarigheên ik voel in myne ziel verwekken.
 'k Zie Romulus en my, twee Koningen voorheen,
 Met beider Volken nu geworden als tot één.
 Terwyl hy voor 't altaar zyns Vaders zich gaat buigen,
 En voor 't gewenscht verdrag zyn dankbaarheid betuigen,
 Daar hy voor de eerste maal, omfingeld door een' stoet
 Van Raden, die gy koost, zyne offerhande doet,
 Wilde ik u spreken. In de zorg, die my doet waken,
 Zou slechts één oogenblik verzuims my schuldig maken.
 Gy leende, tegen een' vyandig' Prins, met al
 Uw magt, my bystand; dat ik steeds erkennen zal:
 Deze ongetrouwe stad hebt gy voor my doen bukken,
 En myne ontwyking uit dit hof my doen gelukken.
 'k Zweer u vergelding voor die weldaên, by de Goôn:
 Een eeuwig zwygen is daar voor het eerste loon.
 Maar zo ge, om eigen wraak, (wat kan ik nader denken?)
 My bystand bood, om hem door mynen arm te krenken,
 En zo gy Romulus mogt haten; ik bezweer
 U, by 't gestaafd verbond, dat gy nu, t' myner eer,
 Dien doodelyken haat doet uit uw' boezem wyken,
 Opdat my niets daar-van nadezen ooit mag blyken.
 'k Zal waakzaam zyn: maakt ge u één oogenblik verdacht,
 In 't eigen oogenblik word gy ten val gebragt.
 Zo ik het wêldoen wil erkennen, en beloonen, (nen.
 'k Moet op het misdryf ook myn wraak en gramfchap too-

PROCULUS.

Gy doet my ongelyk, myn Heer. Met hart en mond
 Prys

Prys ik dat heereylyk, dat onverhoopt verbond:
 'k Zal, ongeschend, myn trouw den Koningen bewaren;
 Of's Hemels gramschap moet voor eeuwig my bezwaren!
 Der Goden bliksem wreke....

TATIUS.

Ei, staak dien eed veelëer:
 Zo die een onderpand der trouw kon zyn, myn Heer,
 Ik zou het eischen: maar wat is daar van 't vermogen?
 Het misdryf schend het; en de deugd kan 't niet gedoogen.
 't Is tuschen ons genoeg dat elk zyn' pligt betracht';
 Dat is het zekerst pand; al 't andre heeft geen kracht.

T W E E D E T O O N E E L.

TATIUS, HERCILIA, PROCULUS. *Sabynsche
 Lyfwachten.*

HERCILIA, *tegen Tatius.*
Hoe! zult gy Romulus niet volgen naar de altaren?
 Wie zal hem dan voor list en voor verraad bewaren?

TATIUS.

Van waar komt u die schrik?

HERCILIA.

Zou ik niet beven? Ach!
 Trouwloozen dreigen hem met d'allerwreedsten slag.
 Men heeft, in weêrwil van 't verbond, zyn' dood gezwooren:
 Dit oogeblik mischien....

TATIUS.

ô Hemel! wat wy hooren!

HERCILIA.

'k Bid dat gy ongeveinsd my uw geheimen meld,
 En op uw Dochters trouw een vast vertrouwen stelt.
 Deed Proculus u niet in Romes muuren trekken?
 Deed Proculus....

TATIUS.

Denk niet dat ik u zal ontdekken
 Myn

Myn trouwe vrienden in dat heereylyk bestaan.

'k Mag die geheimen nooit, zelfs niet om u, verraên.

HERCILIA.

Schoon gy den band van die geheimen niet wilt krenken,

Ik moet nochtans de trouw van Proculus verdenken.

TATIUS.

Hoe!

HERCILIA.

Op berichten, daar ik niet aan twyflen kan,

Is hy, 'k verzeker 't u, het hoofd van 't eedgespan.

PROCLUS.

Hoe! ik?

HERCILIA.

Één van den hoop, door wroeging aangedreven,
Kwam my dit snood verraad terstond te kennen geven,

En heeft my hun beleid, maar niet hun Hoofd, ontdekt:

Doch ('t geen gewisfelyk u uit die twyfling trekt,)

Hy zeide my, 't was die, die zyne trouw geschonden,

En tegen Romulus met u zich had verbonden;

Die Romen overgaf aan uw Sabynsch geweld;

En die daarna ook u in vryheid heeft gestelt.

Murena staat hem by, met zyn geducht vermogen:

Wel vyftig Raden, door de zelfde drift bewogen,

Zelfs die, die met den Vorst naar 't outer zyn gegaan,

Zyn medepligtig aan dit gruwelyk bestaan;

En hunne bende heeft, gelyk 't was voorgenomen,

Ook zelfs den Raad belet by-één te kunnen komen.

Zy zoeken Romulus verderf, op dezen dag.

TATIUS.

Myne eer heeft, als uw min, voor zulk een' zwaren slag.

PROCLUS.

Geloofst gy...

HERCILIA, *tegen Tatius.*

Vlieg, om noch dit onheil af te keeren.

TATIUS.

Ik ga.

Tegen Proculus.

Gy...

PROCLUSUS.

'k Zal, om zulk eene achterdocht te weeren,

U volgen.

HERCILIA.

'k Bid u zulks aan hem niet toe te slaan.

TATIUS.

Blyf, Proculus.

Tegen de Lyfwachten.

En gy, laat hem van hier niet gaan.

D E R D E T O O N E E L.

HERCILIA, PROCLUSUS. *Sabynsche Lyfwachten.*

PROCLUSUS.

Ondankbaar Prins! kunt gy zo schandelyk my hoonen?

HERCILIA.

Ondankbaar! Ach! dit woord kan my uw woede toonen.

Myn Vader heeft vergeefs uwe ontrouw my bedekt,

Die, tegen uwen pligt, hem heeft tot hulp gestrekt.

Trouwloosheid baarde in u een reeks van gruwelstukken,

En kan u van verraad tot moordery verrukken.

Gy hebt uw' Konings dood gezworen; maar men zal

Hem redden; en gy zult niet roemen op zyn' val.

't Schynt dat u dit ontstelt: gy voelt alreeds de slagen

Der straf, die zyne wraak u billyk zal doen dragen.

Hoe zult gy sidderen, op zyn gezicht! zo dra.....

PROCLUSUS.

Neen; sidder gy veelër: men helpt hem veel te spaê.

HERCILIA.

Goôn! is hy reeds ontzield?

PROCLUSUS.

Ja; 'k moet het u ontdekken;

Ik wil, ô Wreede! u thans uit uwe twyfling trekken.

D

Ik

Ik tart den wreedsten dood. Denk, wyl gy my versmaad,
Dat in uw wanhoop al myn hoop en troost bestaat.

HERCILIA.

Hoe! uwe Raden....

PROCLUS.

Ja, zy hebben, als te voren,
My alle, op myn vertrek, zyn' dood op nieuw gezworen.
't Was alles naar den wensch van myne wraak bedacht;
't Is alles naar den wensch van myne wraak volbragt.
'k Was, om 't vermoên te ontgaan, uw' Vader bygebleven,
Maar heb aan hen dat uur, als veiligst, voorgeschreven,
Om zich te dienen van de kans, aan hun beloofd.
'k Verwagt elk oogenblik myns Medemiinaars hoofd:
Ik zie myn wraak voldaan, en gy uw hoop bedrogen.

HERCILIA.

Barbaar! volëindig dan; toon my geen mededoogen:
Volëindig; pleng ook 't bloed der Bruid van Romulus;
Schenk deze wreede gunst aan 't Kroost van Tatijs; (der;
Voorkom, door mynen dood, de weêrkomst van myn' Va-
Geef, eer hy baad in 't bloed van zulk een' snood' Verrader,
Aan hem noch meerder stofs tot wraak: welâan; doorsteek
Myn hart, opdat zyn arm met-één zyn Dochter wreek'!

PROCLUS.

Ach! welk een wreede straf weet gy aan my te geven!
Myn hart, dat voor geen' dood ooit beeft, kunt gy doen
beven.

Ik smoor myn wroegingen vergeefs; gy scherpt haar weêr,
En wreekt dus, door uw min, myn' Vyand al te zeer.
Welâan, die min zy u ook tot een geesfelroede!
Zy moordde hem veel meer dan al myn haat en woede.
Uw mond heeft in myn hart zyn vonnis straks gevelt,
't Geen, zo gy hem niet minde, alnoch ware uitgesteld.
Zo lang ik dacht, dat gy met haat hem waarlyk loonde,
Was 't my genoeg dat ik uw' Vader hulp betoonde:
De dood van Romulus zou ook wel zyn volvoerd;
Maar 't ongeduld had toen my noch niet gantsch beroert.

Gy,

T R E U R S P E L. 51

Gy, die my, door één woord, hebt alle hoop benomen,
 Verhaastte zelf den slag waar door hy om moest komen:
 Myn woede wilde hem op heden zien ontzield,
 Al moest ik ook, ná hem, door weêrwraak zyn vernield.
 'k Wil my van niets, dan maar van dit alleen, beklagen;
 Dat ik met eigen hand hem ginds niet heb verflagen,
 En dat hy my niet kent voor de oorzaak zyner straf.
 Ja, Wreede! myne liefde...

HERCILIA.

Ik hoor u niet; laat af.

Het denkbeeld van 't verlies van al de vreugd myns levens
 Vervult myn gantsche hart, en all' myn zinnen tevens.
 Ô Goôn! voor al de vrucht van zulk een' droeven gloed,
 Verwacht ik mynen dood in mynen tranenvloed.

V I E R D E T O O N E E L.

HERCILIA, PROCULUS, SABINA.

Sabynsche Lyfwachten.

SABINA.

(men.

Helaas! Mevrouw, men heeft voor 't uiterste te schroo-
 De snoode Aartspriester is verwoed voor 't hof gekomen,
 Daar hy met luider stemme al 't Volk by-een vergaêrt,
 Zelfs tot de vrouwen toe; waar aan hy stout verklaart
 Dat ze alle tot de wraak der Goden zyn verbonden,
 Wyl Romulus het recht der outers heeft geschonden:
 Waar meê de Wigchelaar, in schyn van heiligheid,
 Zyne eigen wraak vermoimt, en duizenden verleid.
 Zyn razerny ontslaat hen van der Vorsten wetten,
 En durft een' bloedprys op hun beider hoofden zetten.
 Elk schiet de wapens aan voor dien verwoeden Tolk.
 De wankelende trouw van al 't Sabynsche volk
 Kon, in die barning, licht zyn' eigen Vorst begeven.
 De ontzinde menigte, die alles zal doen beven,
 En Tatius zo min als Romulus ontziet.....

D 2

HER-

HERCILIA.

Ontbrak myns Vaders dood dan noch aan myn verdriet?

Tegen Sabina.

Ach! ik bezwyk...

PROCLUSUS, *tegen de Lyfwachten.*

Komt, volgt, grootmoedige Sabynten!

Laat ons terftond tot hulp van 't Roomsche volk verschy-
nen.

Weêrhoud my niet, terwyl gy, door de gunst der Goôn,

Ont de onafhanklykheid van-zelf ziet aangeboôn:

Omhelst de vryheid; laat geen vorstenjuk u prangen.

Wy zyn geenszins bevoegd om slaafsch de wet te ontfan-
gen. (spoor,

Duld dan geen meesters meer; maar word ook, op myn

All' t'samen Koningen....

HERCILIA, *tegen de Lyfwachten.*

Ach! gunt hem geen gehoor.

Tegen Proculus.

Verrader! durft gy dus....

SABINA.

'k Zie Tullus herwaarts spoeden.

HERCILIA.

Wat ramp, ô Goden! moet ik uit zyn komst vermoeden!

Zou Romulus reeds, met myn' Vader, zyn geveld?

VYFDE TOONEEL.

HERCILIA, PROCULUS, SABINA, TULLUS.

Gevolg van Romeinsche en Sabynsche Lyfwachten.

TULLUS.

ô Neen, Prinses! zy zyn beveiligd voor 't geweld.

PROCLUSUS.

ô Goôn! hoe kan dit zyn? Hoe kunnen zy 't ontwyken?

TULLUS.

Dat zal men, tot uw schande, u duidelyk doen blyken.

PRO-

PROCLUS.

Noch zo niet als gy waant.

TULLUS.

Spreek niet al te onbedacht.

Tegen Hercilia.

Vorst Romulus zend my, met dees getrouwe Wacht,
Om u voor 't snood gevolg van 't loos verraad te dekken,
Terwyl hy 't vloekgespan zyn wraak ten prooi doet strek-

PROCLUS.

(ken.

ô Ramp!

HERCILIA.

ô Gunstig lot!

TULLUS.

De Vorst, uw Vader, trad

Met zyne Raden, die hy straks verkoren had,
Noch naauwlyks in het woud, met hun verborgen klingen,
Of zag daar Romulus van moordenaars omringen,
Zo als hy yvrig zelf in 't stervende offerbeest
Naar goede teekens zocht. Terwyl hy, onbevreesd,
Dus voor het outer bukte, en de uitgetogen zwaarden
Van 't heilloos eedgespan, van verre, ons oog vervaarden,
Rees hy, door 't sterk geroep der hulpbende, op; en wrong
Den moorddolk uit de vuist die de eerste hem besprong:
Hy deed veel trouwloos bloed van snooden om zich stroo-
Eer hem uw Vader van naby te hulp kon komen. (men,
De grootheid van 't gevaar verdubbelde onzen moed:
't Verradersch rot verslaauwde, op d'onverwachten spoed
Waar meê held Tatus zyn' Ryksgenoot genaakte:
Hun beider yver, die in eedle woede blaakte,
Sloeg in één' oogenblik, door hun gevreesd geweer,
Al wie hen smitte, tot den laatsten toe, ter neêr.
„Zie u (sprak Romulus) deze offers opgedragen,
„ô Mavors! straf dus steeds al wie ons durft belagen.

PROCLUS.

ô Wanhoop!

HERCILIA.

Welk een heil volgt op myn ongeluk!

D 3

TUL-

TULLUS.

(druk.

Maar 't fchynt dat Rome op nieuw hen dreigt met druk op
 Terwyl ik herwaarts trad, floeg 't wufte Volk aan 't muiten:
 Uw Vader streeft voor uit, om 't woest gefchreeuw te ftui-
 Het wil zich van de magt der Koningen ontfiaan, (ten :
 Of, nevens Romulus, hem mede doen vergaan.
 Doch die Sabynefche Vorst, versterkt door zyne helden,
 Wil andermaal al de eer, hem toegestaan, vergelden,
 Met zynen Ryksgenoot te redden van 't gevaar...

HERCILIA.

Laat ons hem byftand biên...

Z E S D E T O O N E E L.

TATIUS, HERCILIA, PROCULUS, SABINA,
 TULLUS. *Romeinfche en Sabynefche Lyfwachten.*

M TATIUS.

Myn Dochter! neer, bedaar...

PROCULUS.

ô Hemel!

HERCILIA.

Hoc! Gy leeft! Waar mag myn Bruigom toeven?
 Verfchynt gy zonder hem?

TATIUS.

Laat dit u niet bedroeven.

Hy brengt de muiters, met een' wenk van zyn gezicht,
 Nu hy behouden is, weêrom tot hunnen pligt.
 Hun priesters zochten hen in woede op ons te ontfleken.
 Toen fprak hy: „Ziet hoe wy ons op Verraders wreken.
 „Ziet my bepurperd met der vloekverwanten bloed.
 „Myn Vader eifcht hunn' dood, zo ik 'er meer ontmoet.
 Waar-op zyn ongeduld, door eedlen toorn aan 't blaken,
 Tot by Murena zich een oopning wist te maken;
 Dies waande 't muitend Volk, vol fchriks, die elk deed vliên,
 Veelêer zyn' vader Mars, dan Romulus te zien.

De

De snoode Wigchelaar wierd door zyn vuist verslagen.
 „Dit offer (riep de Held,) kan 's Hemels wraak behagen.
 „Dus red ze uw' waren Vorst, en straft uw' valschen Tolk.
 Waarna hy, om den schrik te bannen uit zyn Volk,
 Zyn streng gelaat verzagte, en sprak: „Wilt niet meer be-
 „Verdient vry uw genaë: 'k heb alles u vergeven. (ven;
 „Zo vind ik, t'onzer vreugd, in u, gelyk welëer,
 „Myn braafste helden, en myn waardste vrienden weër.
 Al't Volk werpt, op dat woord, de wapens voor zyn voeten,
 En komt, al weenende van blydschap, hem begroeten,
 Terwyl hy zich van hen zo ras niet kon ontslaan,
 Door all' de omhelzingen, dreef 't ongeduld my aan,
 Om met die blyde mare uw tranen af te droogen.

Z E V E N D E T O O N E E L.

ROMULUS, TATIUS, HERCILIA, PROCULUS,
 TULLUS, SABINA. *Gevolg van Romeinen
 en Sabynen.*

ROMULUS.
 De zege is ons, Mevrouw: dies bied ik u 't vermogen...?
 Maar ach! Wat zie ik? Goôn!

Proculus doorsteekt zich.

PROCULUS.

Het is te spaë: laat af.

'k Moet sterven, nu gy leeft: uw gunst is my te laf.
 Ik poogde u vruchteloos uw Bruid en 't Ryk te ontrukken;
 Ik wreck u op myzelf, en sterf na dit mislukken...

ROMULUS.

ô Al te ontrouwe Vriend! uw misdryf is te snood
 Om u meer aan te zien in uw' verhaasten dood.

Mevrouw, kom, laat ons nu ons spoeden naar de altaren,
 Om uwe dierbre gunst met die der Goôn te paren.

't Is noodeloos op nieuw hen offers aan te biën:

Het bloed van 't vloekgespan, geslagt eer 't kon ontvliën,
 Zal

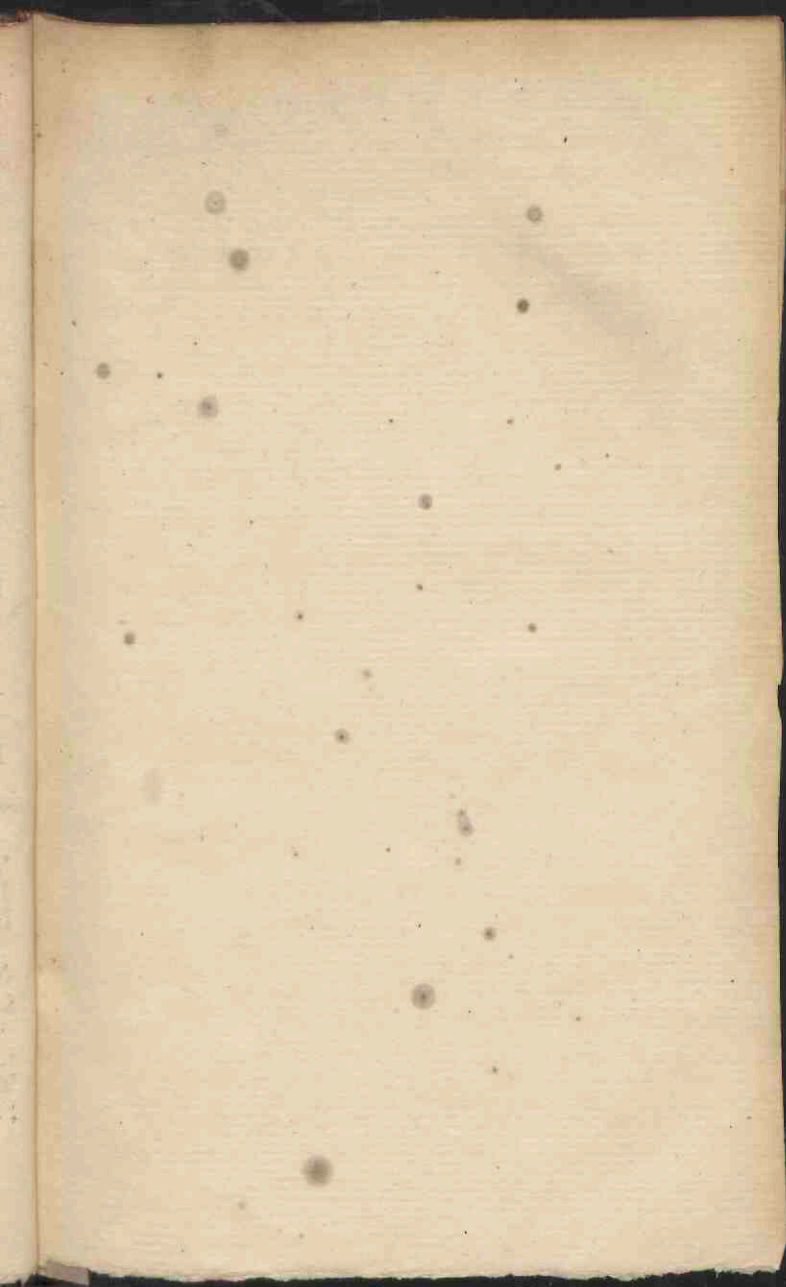
Zal tot eene offerhande, en heilryk teeken strekken,
Waar op wy, in hun hoede, ons echtverbond voltrekken.

TATIUS.

Welâan; men vier' deez' dag! die aan myn' roem hier-in
Niet minder gunstig is, dan aan uw beider min.

1722.

E I N D E.

A 1929233

